

BIBIK

Biuletyn Informacji Bibliotecznych i Kulturalnych
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Łodzi

Rok 18 Nr 2 (148)

23 kwietnia 2014

Patronat Honorowy

Marszałek Województwa Łódzkiego
Witold Stępień

ZŁOTY EKSLIBRIS ZA ROK 2013

22. EDYCJA NAGRODY *EKSLIBRIS*

Dziś, 23 kwietnia spotykając się na uroczystości uhonorowania laureatów Nagrodą Złoty Ekslibris i Nagrodą Super-ekslibris uczestniczymy także w obchodach Światowego Dnia Książki i Praw Autor- skich. Jak wiadomo, pomysł organizacji tego święta zrodził się w Katalonii. Tego dnia, Katalończycy obchodzą święto naro- dowe – dzień patrona – Świętego Jerzego. Zgodnie z długą tradycją w Katalonii ob- darowywano w ten dzień kobiety czerw- onymi różami, mającymi symbolizować krew smoka pokonanego przez św. Jerzego. Później kobiety zaczęły odwzajemniać się mężczyznom podarunkami z książek. Z ini- cjatywą Światowego Dnia Książki wystąpił w roku 1926 jeden z wydawców z Walencji. Dzień 23 kwietnia ma charakter symbolicz- ny. W tym dniu zmarł 1616 roku Miguel de Cervantes. Tego też dnia urodził się William Shakespeare, a w tym roku obchodzimy 450 rocznicę jego urodzin. Choć Nagrody przyznawane przez Wojewódzką Bibliote- kę Publiczną im. Marszałka J. Piłsudskiego nie dotyczą literatury pięknej, to w tym dniu jesteśmy razem - miłośnicy dobrej literatury i pięknie wydanych publikacji. Warto rów- nież wspomnieć, że bieżący rok ogłoszony został przez Komitet Porozumiewawczy

Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców Ro- kiem Czytelnika na pamiątkę dokumentu z 12 maja 1364 r. związanego z dziejami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wymieniono w nim stacjonariusza, który organizował wy- twarzanie, udostępnianie i rozprowadzanie kopii książek wówczas jeszcze rękopiśmien- nych, pełniąc tym samym funkcje wydawcy, księgarza i bibliotekarza. Tę datę współ- cześnie środowisko ludzi książki uznaje za początek swoich dzisiejszych zawodów – za początek służby książce w Polsce. W ciągu 22 lat Nagrodą Złoty Ekslibris uhonorowa- no 50 publikacji dokonując wyboru z ponad 2 tysięcy tytułów. W pierwszych kilku latach wyłaniano laureata tylko w jednej kate- gorii, w kolejnych - w dwóch kategoriach, a od edycji w roku 2009 Nagroda wrę- czana jest autorom w czterech kategoriach. Łąkowa 29 to jeden z bardziej rozpo- znawalnych adresów Łodzi, adres Wy- twórni Filmów Fabularnych, która po II wojnie światowej, przez czterdzieści kilka lat była miejscem gdzie powsta- wały najbardziej znane filmy i seriale. W „Fabryce snów” autorstwa Stanisława Zawislińskiego i Tadeusza Wijały, w oparciu o wspomnienia pracowników filmu, fotosy, zdjęcia, dokumenty interesująco przywołany został czas miniony tego kultowego miejsca.

Od kilkunastu lat tworzona jest nowa histo- ria adresu Łąkowa 29. Trzeba mieć nadzie- ję, że zarysowana w książce teraźniejszość tego miejsca będzie powodem do chluby nie tylko Łożdzian. Po raz pierwszy w swojej hi- storii jury Nagrody przyznało Nagrodę ex aequo. Dwie książki: książka Profesora Ja- nusza Hereźniaka „Mocarze czasu - pomni- kowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej” oraz książka Profesora Romulada Olaczka „Rezerwy - ochrona przyrody w lasach Re- gionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Ło- dzi i województwa łódzkiego” są przykła- dem wyjątkowo ciekawego w treści i formie przekazu specjalistycznej wiedzy na tematy interesujące szerokie grono odbiorców. Lek- tura obu książek zachęca do odwiedzenia opisywanych miejsc, jest wspaniałą okazją do refleksji nad znaczeniem drzewostan- ów oraz wszelkich form ochrony przyro- dy. Na szczególnie podkreślenie zasługuje korespondowanie z tekstem dokumentacji fotograficznej. W książce „Mocarze cza- su” 80% z 400 zamieszczonych tam fo- tografii jest autorstwa Janusza Hereźniaka. Najwcześniejsze z nich pochodzi z roku 1959. Hasło „Otwórz oczy – zobacz wiel- ką Łódź” umieszczone na okładce albumu „Potęga Łodzi – Power of Łódź 2010-12” bardzo dobrze oddaje intencje organiza- torów cyklicznego konkursu fotograficzne- go i jego efekty w postaci zdjęć amatorów oraz profesjonalistów rejestrujących swoją wrażliwość i swoje widzenie miasta. Do oglądających należy ocena czy i w jakim stopniu udało się autorom fotografii prze- łamać stereotypy w postrzeganiu Łodzi. W albumie „Nekropolie Łęczycy”

SUPEREKSLIBRIS

5. EDYCJA NAGRODY

w fotograficznym kadrze uchwycono piękno rzeźby epitafijnej, architektoniczny detal i cmentarną sztukę kowalską, dopełniając tekstem historię czterech cmentarzy: rzymskokatolickiego, ewangelickiego, prawosławnego i żydowskiego. Nagroda Superekslibris przyznana Wydawnictwu Hamal Andrzej Machejek to uhonorowanie wysokiego poziomu edytorskiego i merytorycznego publikacji o społecznościach i dokonaniach wielokulturowej Łodzi. Godnym do naśladowania przykładem jest działalność zespołu redakcyjnego kwartalnika „Na Sieradzkich Szlakach”. W latach 1985-2013, pomimo trudności, z konsekwencją i pasją społecznie pracujący na rzecz tego tytułu redaktorzy, autorzy i osoby współpracujące, autorzy w 112 numerach czasopisma przekazali różnorodną, interesującą wiedzę o przeszłości i teraźniejszości. Zachęcając do lektury publikacji o regionie łódzkim i Łodzi, zapraszam autorów, wydawców do przygotowywania kolejnych interesujących dzieł i zgłaszania ich w przyszłym roku do Nagrody tej Książnicy. Zapraszam również do korzystania z gazet, czasopism, książek oraz innych zbiorów umieszczonych w prowadzonej przez Bibliotekę im. Piłsudskiego i dostępnej w Internecie Bibliotece Cyfrowej Regionalia Ziemi Łódzkiej, której liczba oferowanych publikacji wkrótce przekroczy 50 tysięcy. Zapraszam także do uczestnictwa w wydarzeniach kampanii „Łódzkie Czyta”, o której informacje dostępne są pod adresem (www.lodzkieczyta.pl/) Dodam jeszcze, że z okazji 95 lat rocznicy utworzenia województwa łódzkiego, na stronie Kampanii codziennie prezentowana jest jedna publikacja dotycząca powiatów, gmin, poszczególnych miejscowości, historii i współczesności, wspomnień i biografii mieszkańców, zabytków, atrakcji turystycznych.

Barbara Czajka
Dyrektor Biblioteki
Przewodnicząca Jury

ŁÓDZKIE
CZYTA

PROTOKÓŁ JURY NAGRODY ZŁOTY EKSLIBRIS

Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi
ZA ROK 2013

Jury Nagrody „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego” obradujące 20 marca 2014 r. pod przewodnictwem Barbary Czajki, w składzie: Piotr Bierczyński, Piotr Boczkowski, Małgorzata Cegiełko, Elżbieta Domagalska, Joanna Kantyka - sekretarz, Katarzyna Kraska, Ewa Nowak-Wawrzyniak, Elżbieta Pawlicka, Aleksandra Pluszczyńska, Aleksandra Przybylska-Kacprzak, przyznało Nagrodę „Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi” za rok 2013 w czterech kategoriach.

Nagrodę w kategorii **Najlepsza Książka o Łodzi** Jury przyznało publikacji „Fabryka snów”, teksty i redakcja Stanisław Zawisliński, współpraca Tadeusza Wijata, w opracowaniu graficznym Adama Bremera, Jędrzeja Łosia. Książkę wydała TOYA sp. z o.o. Nagrodę w kategorii **Najlepsza Książka o Ziemi Łódzkiej** Jury przyznało ex aequo publikacjom: „Mocarze czasu : pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej” autorstwa Janusza Hereźniaka. Książkę wydało Łódzkie Towarzystwo Naukowe oraz „Rezerwy : ochrona przyrody w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi i województwa łódzkiego” autorstwa Romualda Olaczka. Książkę wydała Oficyna Wydawnicza FOREST w Józefowie.

Nagrodę w kategorii **Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi** Jury przyznało publikacji: „Potęga Łodzi = Power of Łódź : 2010-12”; opieka artystyczna Marka Janiaka, Włodzimierza Adamiaka i Marcina Wasilewskiego. Album wydała Fundacja Ulicy Piotrkowskiej oraz Urząd Miasta Łodzi – Biuro Architekta Miasta.

Nagrodę w kategorii **Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Ziemi Łódzkiej** Jury przyznało publikacji: „Nekropolie łączycy : piękno ukryte w detalu” pod redakcją Lucyny Sztompki i zespołu w składzie: Alicja Łosińska, Maria Sęczkowska, Mirosława Żydek, Mirosław Pi-sarkiewicz, Bolesław SolarSKI, z fotografiami Przemysława Marynowskiego. Wydawcami albumu są: Towarzystwo Naukowe Płockie - Oddział w łączycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi łączycykiej oraz Archiwum Państwowe w Płocku – Oddział w łączycy.

Jury dokonało powyższego wyboru spośród 41 tytułów nominowanych do Nagrody. W kategorii **Najlepsza Książka o Łodzi** nominowano 15 tytułów, w kategorii **Najlepsza Książka o Ziemi Łódzkiej** 15 tytułów, w kategorii **Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi** 7 tytułów, w kategorii **Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Ziemi Łódzkiej** 4 tytuły.

Ogółem do Nagrody kwalifikowały się 94 książki wydane w roku 2013, które były dostępne w zbiorach WBP im. Marszałka J. Piłsudskiego.

PROTOKÓŁ JURY NAGRODY SUPEREKSLIBRIS

Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi
ZA ROK 2013

Jury Nagrody „Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego” obradujące 20 marca 2014 r. pod przewodnictwem Barbary Czajki, w składzie: Piotr Bierczyński, Piotr Boczkowski, Małgorzata Cegiełko, Elżbieta Domagalska, Joanna Kantyka - sekretarz, Katarzyna Kraska, Ewa Nowak-Wawrzyniak, Elżbieta Pawlicka, Aleksandra Pluszczyńska, Aleksandra Przybylska-Kacprzak, przyznało Nagrodę „Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi w 2014 r.”

Nagrodę przyznano: **Wydawnictwu HAMAL Andrzej Machejek i redakcji kwartalnika „Na Sieradzkich Szlakach”.**

O Nagrodzie ZŁOTY EKSLIBRIS

Nagroda „Złoty Ekslibris” została ustanowiona w 1992 roku, z okazji 75-lecia istnienia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. Inicjatorką Nagrody była Elżbieta Pawlicka - dyrektor Biblioteki w okresie od lutego 1982 r. do kwietnia 2003 r. Nagroda początkowo była przyznawana tylko w jednej kategorii (za lata 1992-1999), następnie w dwóch kategoriach (za lata 2000-2005). Za rok 2006 i w kolejnych latach, Nagroda przyznawana jest w 4 kategoriach: Najlepsza książka o Łodzi, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi, Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej. Nagroda ma charakter honorowy. Do roku 2005 była nią akwaforta wykonana przez artystę grafika Zbigniewa Janeczka. W latach 2006-2011 projekt i wykonanie Nagrody było autorstwa artysty plastyka Włodzimierza Rudnickiego. Nagrodą od roku 2012 jest okolicznościowa statuetka zaprojektowana i wykonana przez artystę rzeźbiarza Rafała Frankiewicza. Okolicznościowe dyplomy są autorstwa Włodzimierza Rudnickiego.

Wyłanianie laureatów Nagrody Złoty Ekslibris składa się z trzech etapów

Etap pierwszy: zgłaszanie publikacji do Nagrody przez autorów, wydawców, bibliotekarzy oraz inne zainteresowane instytucje i czytelników. W 2014 r. przyjmowano zgłoszenia do 3 marca. Do Nagrody kwalifikowały się wszystkie publikacje wydane w roku 2013, których tematyka dotyczyła Łodzi i / lub Ziemi Łódzkiej oraz które znajdowały się w zbiorach WiMBP.

Etap drugi: nominowanie publikacji do Nagrody przez członków jury. Członkowie jury po zapoznaniu się z publikacjami kwalifikującymi się do Nagrody, oceniając poziom merytoryczny i edytorski publikacji pisemnie zgłosili swoje nominacje do sekretarza jury (do 3 publikacji w każdej kategorii).

Etap trzeci: wyłonienie laureatów w każdej z kategorii. W oparciu o listę publikacji nominowanych przez jury do Nagrody, po dyskusji członkowie jury w tajnym głosowaniu wskazywali do 2 publikacji w każdej kategorii. O przyznaniu Nagrody w każdej z kategorii decydowała zwykła większość głosów.

Regulamin Nagrody Złoty Ekslibris

WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W ŁODZI

§ 1.

Nagroda Złotego Ekslibrisu ustanowiona przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi przyznawana jest w czterech kategoriach: Najlepsza książka o Łodzi, Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi, Najlepsze wydawnictwo albumowe o Ziemi Łódzkiej.

§ 2.

Celem Nagrody jest popularyzacja najciekawszych publikacji o Łodzi i Ziemi Łódzkiej, promocja ich autorów oraz wydawnictw podejmujących tę problematykę.

§ 3.

Książki mogą być zgłaszane do Nagrody przez członków jury, autorów, wydawców, biblioteki i inne instytucje oraz czytelników. Ostateczny termin zgłaszania kandydatów do Nagrody ogłaszany jest każdorazowo na stronie WWW Biblioteki oraz w Bibliotece. Zgłoszenia, które wpłyną po wyznaczonym terminie nie będą uwzględniane.

Zgłoszenia kandydatów do Nagrody można składać w sekretariacie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w godz. 8-15.30 (poniedziałek – piątek), przesłać na adres WBP (90-508 Łódź, ul. Gdańska 100/102) z dopiskiem „Złoty Ekslibris” lub na adres poczty elektronicznej sekretariat@hiacynth.wimbp.lodz.pl

§ 4.

Nagrodę przyznaje jury powołane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników. Jury może być rozszerzone o konsultantów spoza Biblioteki. Ocenie podlegają publikacje wydane w roku poprzedzającym wręczenie Nagrody. Jury ocenia poziom merytoryczny i edytorski zgłoszonych do Nagrody wydawnictw. Wybór uhonorowanych Nagrodą w czterech kategoriach publikacji poprzedza etap ich nominowania przez jury spośród wszystkich zgłoszonych kandydatów do Nagrody. Jury może odstąpić od przyznania Nagrody w danej kategorii.

§ 5.

Nagroda przyznawana jest corocznie i wręczana uroczysto w kwietniu lub w maju następnego roku. Nagroda wręczana jest autorowi publikacji (jednej osobie, zespołowi autorskiemu lub redaktorowi w przypadku pracy zbiorowej). Okolicznościowe dyplomy przyznawane są laureatom Nagrody oraz wydawnictwu, które wydało nagrodzoną publikację.

§ 6.

Nagroda w formie okolicznościowej statuetki według projektu artysty rzeźbiarza Rafała Frankiewicza ma charakter honorowy i nosi nazwę Złoty Ekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Nominacje Jury do Nagrody Złoty Ekslibris

WBP im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi za rok 2013

(układ alfabetyczny wg tytułów)

KATEGORIA:

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ŁODZI

Architektura i wnętrza Pałacu Rodziny Poznańskich w Łodzi : przewodnik dla osób niewidomych i słabowidzących / Muzeum Miasta Łodzi. - Warszawa : Fundacja Szansa dla Niewidomych.

Architektura okupowanej Łodzi : niemieckie plany przebudowy miasta / Tomasz Bolanowski. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Ciągłość i zmiana w łódzkich enklawach biedy / Wielisława Warzywoda-Kruszyńska, Bogdan Jankowski. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Człowiek z epoki więzień : [opowieść o „Przeboju” (Aleksym Rzewskim)] / Zdzisław Szczepaniak. - Warszawa : Narodowe Centrum Kultury.

Dziedzictwo : detale przestrzeni publicznych Łodzi na tle innych miast / Włodzimierz Adamiak. - Łódź : Jurczyk Design.

Fabryka snów / [teksty i red.] Stanisław Zawiśliński, współpr. Tadeusz Wijata ; [oprac. graf. Adam Bremer, Jędrzej Łoś]. - Łódź : TOYA Sp. z o.o.

Historia Łodzi do 1865 roku / Jan Kanty Chrzanowski. - Łódź : Grey Studio Paweł Myszkowski.

Julek : podróże do krainy wyobraźni Juliana Tuwima / Krystyna Ratajska. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Łódzkie wille fabrykanckie / Krzysztof Stefański ; [fot. Piotr Gryglewski i in.]. - Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

Mity „ziemi obiecanej” w regionalnej literaturze Łodzi : między grą wyobraźni fikcją literacką a historią / Jolanta Fiszbak - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Najdłuższe pół wieku : kalendarium Łodzi 1939-1989 / Krzysztof G. Latocha, Artur Ossowski, Paweł Spodenkiewicz, Magdalena Zapolska-Downar. - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział.

Nauczyciele łódzcy w okresie międzywojennym / Dariusz Szlowski. - Kielce : Wydawnictwo

Pedagogiczne ZNP ; Łódź : na zlec. Zarządu Okręgu Łódzkiego ZNP.

Procesy polityczne działaczy NSZZ „Solidarność” w Łodzi w okresie stanu wojennego / wstęp i wybór Sebastian Pilarski ; oprac. Sebastian Pilarski ; (współpr. Krzysztof Kolasa). - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział.

Serce Łodzi : historia i współczesność / pod red. Piotra Machlańskiego ; [aut. Karol Chylak, Agata Felczyńska, Krzysztof Jakubowski, Leszek Klimek, Jerzy Korycki, Ireneusz Kulesza, Małgorzata Łapa, Piotr Machlański, Jacek Moll, Waldemar Żak. - [Warszawa] : Narodowe Centrum Kultury ; Łódź : Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

Tak trzeba / Małgorzata Golicka-Jabłońska - Łódź : Dom Literatury : Stowarzyszenie Pisarzy Polskich. Oddział.

KATEGORIA:

NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ŁODZI

Detail in architecture of the Lodz University of Technology / [ed. Małgorzata Wilbik and Zbigniew Januszek ; texts Renata Przewłocka-Sionek ; phot. Zbigniew Januszek]. - Lodz : Historical Office Lodz University of Technology. - Tyt. oryg.: Detal w architekturze Politechniki Łódzkiej.

Detail in architecture of the Lodz University of Technology : interior detail / [ed. Małgorzata Wilbik and Zbigniew Januszek ; texts Bogumiła Pilecka ; phot. Zbigniew Januszek, Paweł Buczek]. - Lodz : Historical Office Lodz University of Technology. - Tyt. oryg.: Detal w architekturze Politechniki Łódzkiej : detal wewnętrzny.

Express-em przez PRL / Eugeniusz Kudaj ; z archiwum gazetowego fotoreportera do druku przysposobił i opisem opatrzył Zbigniew Zaliński. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Łódź : portret miasta / [zespół red. Ryszard Bonisławski, Andrzej Pawliński, Jacek Schmidt ; fot. Zbigniew Kotecki]. - Łódź : Studio Filmowe Itaka.

Potęga Łodzi = Power of Łódź : 2010-2012 / [opieka artystyczna Marek Janiak, Włodzimierz Adamiak, Marcin Wasilewski]. - Łódź : Fundacja Ulicy Piotrkowskiej : Urząd Miasta Łodzi. - Na s. przedtyt.: Otwórz oczy - zobacz wielką

Łódź, Open your eyes - see great Łódź.

Powidoki : Szkoła Filmowa w Łodzi = Afterimages : Film School in Łódź / [zespół red. Marzena Bomanowska, Mariusz Grzegorzek, Anna Kazimierczak, Jakub Mikurda, Anna M. Zarychta]. - Łódź : Wydawnictwo Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej.

Za bramami Ziemi Obiecanej = Behind the gates of the Promises Land / [fot., projekt graf.: Tomasz Sobieraj]. - Łódź : Editions Sur Ner.

KATEGORIA:

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

1863-2013 : gmina Sędziejowice w 150. rocznicę Powstania Styczniowego / [red. Beata Magdziak, Bogdan Topor]. - Sędziejowice : Gminna Biblioteka Publiczna.

400-lecie klasztoru Sióstr Bernardynek na ziemi wieluńskiej / pod red. Jana Książka, Tadeusza Olejnika ; [zdj. Mirosław Grabczak i in. ; zdj. ze zbiorów Muzeum Ziemi Wieluńskiej etc.]. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

Harcerstwo w Ozorkowie 1912-2012 : ludzie, wydarzenia : wspomnienia, dokumenty, fotografie / [wybór tekstów i ikonografii, oprac., red. i projekt graf. Agnieszka Kazek ; oprac. biogramów Janina Janczak ; współpr. red. Anna Błaszczuk, Halina Janczak]. - Łódź : Marron ; Ozorków : Urząd Gminy : Hufiec ZHP Ozorków.

Inspektorat Piotrkowskiej Armii Krajowej w dokumentach i komentarzach / Mirosław Kopa. - Łódź : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział.

Kościół Czerniewickie : 600 lat Parafii / Barbara Adamowicz ; zdj. Jadwiga Adamowicz i Piotr Włodarczyk. - Czerniewice : staraniem Parafii Czerniewice.

Leksykon dziennikarzy Ziemi Łódzkiej 1945-2005 / [zespół redakcyjny ; Ryszard Poradowski (redaktor naczelny)] ; Stowarzyszenie Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej. Oddział w Łodzi.

Mocarze czasu : pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej / Janusz Hereźniak. - Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

Niemieckie osadnictwo wiejskie między Prosną a Pilicą i Wisłą od lat 70. XVIII wieku do 1866 roku : proces i jego interpretacje / Krzysztof Paweł Woźniak. - Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Obszary Natura 2000 w województwie łódzkim / pod red. Józefa K. Kurowskiego. - Łódź : Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska : Uniwersytet Łódzki. Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska.

Powstanie Styczniowe na ziemi wieluńskiej / Tadeusz Olejnik. - Wieluń : Muzeum Ziemi Wieluńskiej ; [Warszawa] : Narodowe Centrum Kultury.

Rezerваты : ochrona przyrody w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi i województwa łódzkiego / Romuald Olaczek ; Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi. - Józefów : Oficyna Wydawnicza Forest.

Skrzydła nad Piotrkowem : stulecie lotnictwa na ziemi piotrkowskiej / Agnieszka Warchulińska. - Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński ; Piotrków Trybunalski : Aeroklub im. Generała Stanisława Karpińskiego.

Warszyc : wyklęty bohater / Tomasz Toborek. - Warszawa : Demart.

Wesołowscy z Rawy / Barbara Bielawska-Dębowska. - Rawa Mazowiecka : Wydawnictwo WAM.

Zgierz : z dziejów miasta w XX wieku : (do 1939 roku) / Piotr Pakuła, Dariusz Szlowski. - Zgierz : Muzeum Miasta Zgierza.

KATEGORIA:

NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Nekropolie Łęczycy : piękno ukryte w detalu / [red. Lucyna Sztompka ; zespół red. Alicja Łosińska, Maria Sęczkowska, Mirosława Żydek, Mirosław Pisarkiewicz, Bolesław Solarski ; tekst Mirosław Pisarkiewicz ; wybór i opis zdj. Alicja Łosińska ; fot. Przemysław Marynowski] ; Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział w Łęczycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczycy, Archiwum Państwowe w Płocku. Oddział w Łęczycy. - Łęczycy : Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział.

Opoczyńska wieś w fotografii / [zespół red. w składzie: Tomasz Łuczowski, Edward Zagdański, Robert Kowalski ; tekst Jan Łuczowski] ; Muzeum Regionalne w Opocznie. - Opoczno : Muzeum Regionalne.

Powiat piotrkowski w obiektywie / [aut. zdj. Mateusz Filip Abratkiewicz i in. ; oprac. graf. Bożena Szymczak, Piotr Sölle]. - Piotrków Trybunalski : Starostwo Powiatowe.

Przedborski Park Krajobrazowy : 25. lecie utworzenia parku 1998-2013 / Zygmunt Wnuk, Piotr Wypych ; [zdj. Paweł Kowalski i in.. - Łódź : Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego - Oddział Terenowy Nadpilicznych Parków Krajobrazowych.

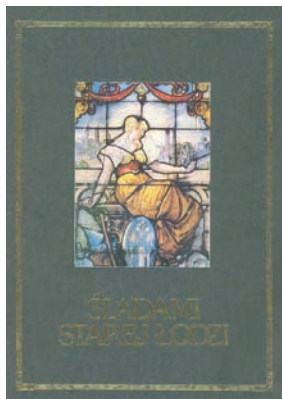
Laureaci Nagrody Złoty Ekslibris

za lata 1993-2012

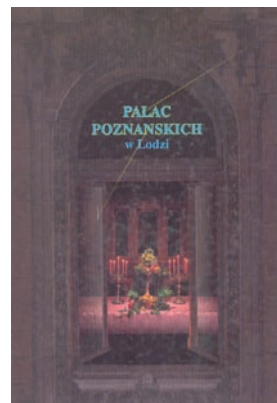
ZA ROK 1992

Stary Cmentarz Ewangelicko-Augsburski w Łodzi / Krzysztof Stefański [zdj. Andrzej Pukaczewski, Włodzimierz Małek]. - Ewangelickie Wydawnictwo św. Mateusza.

ZA ROK 1993

Śladami starej Łodzi. [T.] 2 / Andrzej Urbaniak; z rys. Jerzego Michała Zakrzewskiego. - Wydawnictwo 86 Press.

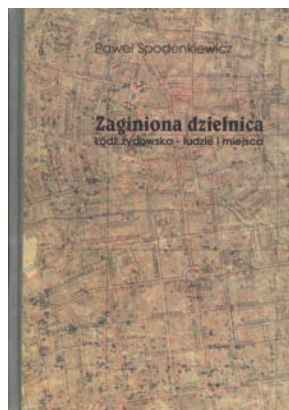
ZA ROK 1995

Pałac Poznańskich w Łodzi / [red. odpowiedzialny Ryszard Czubański; teksty Mirosław Jaskulski, Małgorzata Laurentowicz-Granat, Maria Świątkowska; fot. Urszula Karpińska, Andrzej Pukaczewski]. - Muzeum Historii Miasta Łodzi.

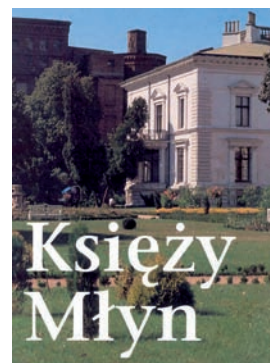
ZA ROK 1996

Działo się w Łodzi... / Mirosław Wojalski. - „Zora”.

ZA ROK 1998

Zaginiona dzielnica: Łódź żydowska - ludzie i miejsca / Paweł Spodenkiewicz. - Łódzka Księgarnia Niezależna.

ZA ROK 1999

Księży Młyn / tekst Dorota Berbelska, Stefan Pytlas, Jan Salm, Agata Zielińska, fot. Tadeusz Karpiński. - Urzędu Miasta Łodzi. Wydział Strategii Miasta.

ZA ROK 1997
nagrody nie przyznano

ZA ROK 2001

W roku 2001 zmieniono formułę i regulamin Nagrody. Przyznano dwie równorzędne nagrody. Jedną dla najlepszej książki dotyczącej Łodzi, drugą dla najlepszej książki dotyczącej województwa.

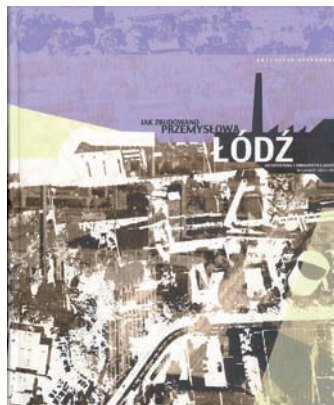

Łowicka pocztówka 1899-1999 / Edward Miziołek. - Łowicki Ośrodek Kultury : Archiwum Państwowe m.st. Warszawy. Oddział.

ZA ROK 2000

Rody fabrykanckie. Cz. 2. / Leszek Skrzydło. - Oficyna Bibliofilów.

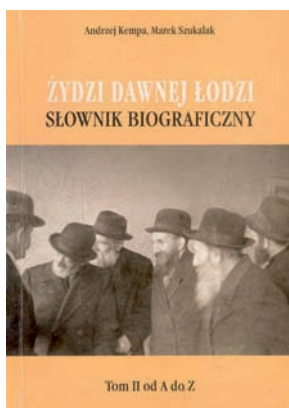

Jak zbudowano przemysłową Łódź : architektura i urbanistyka miasta w latach 1821-1914 / Krzysztof Stefański. - Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego.

Łęczyca : monografia miasta do 1990 roku / pod. red. Ryszarda Rosina. - Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział w Łęczycy : Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej.

ZA ROK 2002

Żydzi dawnej Łodzi : słownik biograficzny Żydów łódzkich oraz z Łodzią związanych. T. 2 / Andrzej Kempa, Marek Szukalak. - Oficyna Bibliofilów.

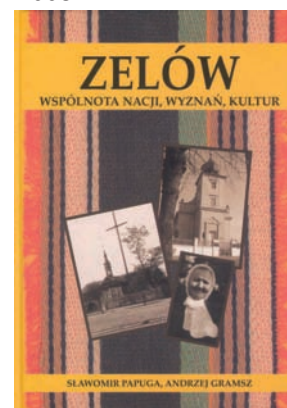

Pajęczno poprzez wieki / Jadwiga i Krzysztof Pach. - Częstochowa : Dom Książki.

ZA ROK 2003

Szlakiem łódzkiej kolei / Michał Jerczyński, Tomasz Roszak. - Wydaw. Piątek Trzynastego.

Zelów : wspólnota nacji, wyznań, kultur / Sławomir Papuga, Andrzej Gramsz. - Wydaw. GRAKO.

ZA ROK 2004

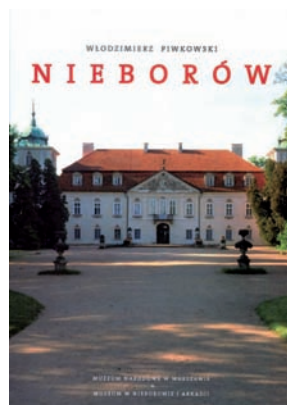
Nekropolia Łodzi wielkoprzemysłowej : Cmentarz Stary przy ulicy Ogrodowej : dzieje i sztuka 1854-1945 / Jan Dominikowski. - Wydawnictwo Konserwatorów Dzieł Sztuki.

Monografia gminy Mokro / pod red. Tadeusza Olejnika. - Mokro : Urząd Gminy.

Z iką i pod prąd czyli W krainie Pstrąga : Studencki Teatr Satyry Pstrąg od frontu i od kulis na tle Łodzi akademickiej 1945-1967: piosenki, skecze, monologi, żarty, anegdoty, wiersze, wspomnienia, recenzje, paszkwile, donosy, laurki, anonimy, parodie, fotografie, karykatury, obrazy, rysunki, raptularz, epitafia / przedstawia Wiesław Machejko ; [oprac. red. Barbara Machejko i Leszek Skrzydło]. - Dom Wydawniczy ELIPSA.

Nieborów : mazowiecka rezydencja Radziwiłłów / Włodzimierz Piwkowski. - Muzeum Narodowe : Muzeum w Nieborowie i Arkadii.

ZA ROK 2006

W kręgu łódzkiej secesji / Wisława Jordan. - Wydawnictwo Literatura.

Konstantynów Łódzki : dzieje miasta praca zbiorowa pod red. Marii Nartonowicz-Kot (Urząd Miejski w Konstantynowie Łódzkim i Oddział Łódzki Polskiego Towarzystwa Historycznego)

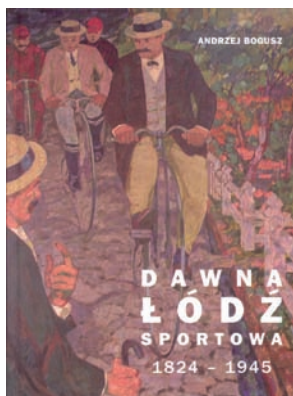

Piotrkowska : spacer pierwszy = the first walk / [opracowanie graficzne] Sławomir Krajewski ; [fotografie] Jacek Kusiński. - Łódź : Wydawnictwo Jacek Kusiński.

Łowicz w XX wieku : kronika fotograficzna / Jacek Rutkowski. - Łowicz : Urząd Miejski.

ZA ROK 2007

Dawna Łódź sportowa : 1824-1945 / Andrzej Bogusz ; oprac. graf. Wojciech Grochowski Papier-Service. - Realizacja wydawnicza Fundacja Kultury i Biznesu. -Wydawca Muzeum Historii Miasta Łodzi.

Łódź : barwy miasta = Colours of the city / fot. i projekt albumu Włodzimirz Malek ; tekst oraz konsultacja przy wyborze fot. Ryszard Bonisławski. - Wyd. 3 uaktualnione. - Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Sagalara.

Łęczyca zapomniana : pocztówki, fotografie i ryciny / tekst Alicja Łosińska, Karol Niewiadomski, Mirosław Pisarkiewicz ; wyb. kart pocztowych i fot. Alicja Łosińska, Aneta Pucek. - Wyd. 2 poszerzone i uzupełnione. – Łęczyca : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna : Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział : Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej.

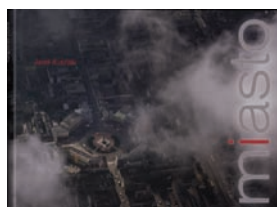

Szlakiem dworów regionu kutnowskiego / Henryk Lesiak. - Wyd. 2 zm. i uzup. - Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego.

ZA ROK 2008

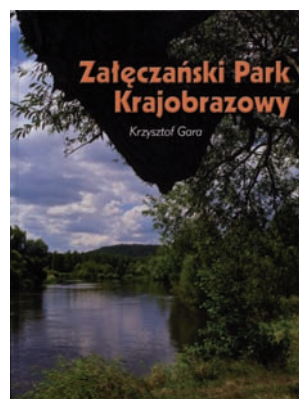
Zarys dziejów geodezji w Łodzi / Marian Czochański, Tadeusz Kośka, Grzegorz Kowalski. - Wydaw. Politechniki Łódzkiej.

Miasto = City / [zdj.] Jacek Kusiński ; [tekst - „Widzenie Łodzi” Tomasz Włodkowski. – Wydawnictwo Jacek Kusiński.

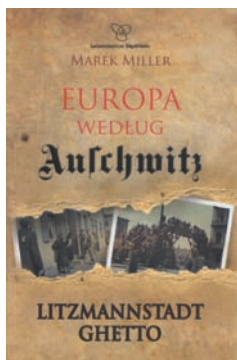

Historia Smardzewic / Stefan Zdonek. – Smardzewice : Ochotnicza Straż Pożarna

Zależański Park Krajobrazowy / fot. Krzysztof Gara. – Sieradz : Agencja Reklamowo-Wydawnicza Prof-Art.

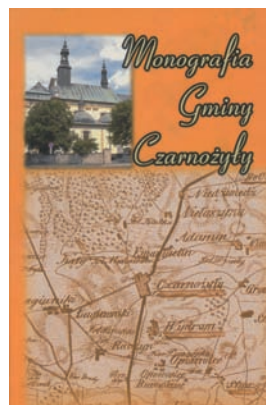
ZA ROK 2009

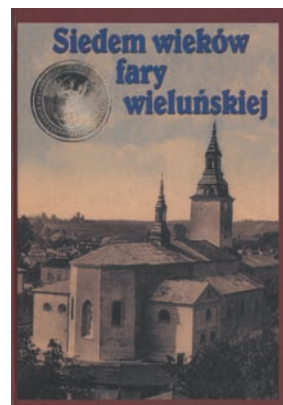
Europa wg Auschwitz [...] / Marek Miller ; współpr. Zofia Kraszewska-Kelcz, Joanna Podolska; przy współudziale Magdaleny Januszewskiej [i in.]; Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, Laboratorium Reportażu, Archiwum Państwowe w Łodzi. - Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau.

Księga fabryk Łodzi / Jacek Kusiński, Ryszard Bonisławski, Maciej Janik. - Wydawnictwo Jacek Kusiński.

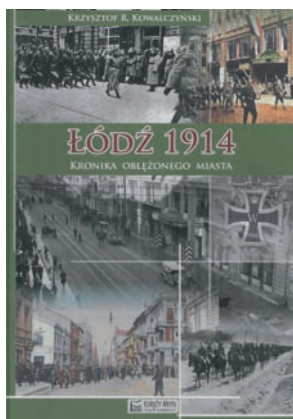

Monografia gminy Czarnożyły / oprac. zbiorowe pod red. Zdzisława Włodarczyka. – Czarnożyły : Urząd Gminy.

Siedem wieków fary wieluńskiej pod red. Jana Książka. - Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

ZA ROK 2010

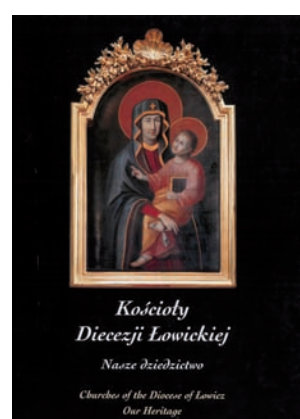
Łódź 1914. Kronika oblężonego miasta / Krzysztof R. Kowalczyński. - Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Cezary Graczykowski / Moje Gorzkowice. - Gorzkowice : Gminna Biblioteka Publiczna.

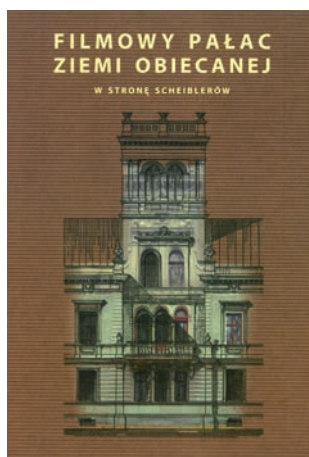
Kościoły Archidiecezji Łódzkiej : nasze dziedzictwo. T. 1 / zespół redakcyjny Studio Plus. - Bydgoszcz : Studio Plus Marek Pawłowski.

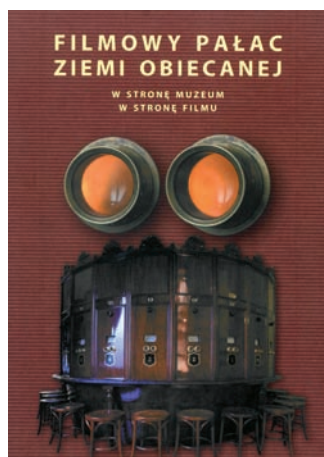
Kościoły Diecezji łowickiej : nasze dziedzictwo = Churches of the Diocese of Łowicz : our heritage / [zespół redakcyjny Studio Plus] . - Bydgoszcz : Studio Plus Marek Pawłowski.

ZA ROK 2011

ZA ROK 2011 nie przyznano Nagrody w kategorii Najlepsze wydawnictwo albumowe o Łodzi

Filmowy pałac ziemi obiecanej. [T.1], W stronę Scheiblerów. / red. Ewa M. Bładowska. - Stowarzyszenie Miłośników off Kultury SMOK : Muzeum Kinematografii.

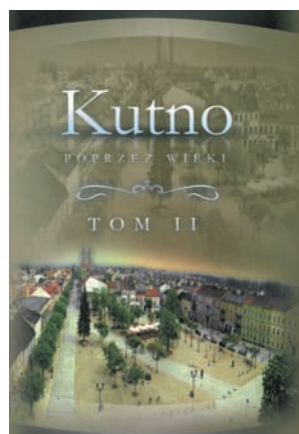
Filmowy pałac ziemi obiecanej. [T.2], W stronę muzeum, w stronę filmu / red. Ewa M. Bładowska. - Stowarzyszenie Miłośników off Kultury SMOK : Muzeum Kinematografii.

Opoczno i opocznianie w dawnej fotografii / zespół red. składzie: Robert Kowalski, Tomasz Łuczowski, Jan Siempiński, Bożena Świątek-Mazur, Edward Zagdański]. - Opoczno : Muzeum Regionalne : Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna.

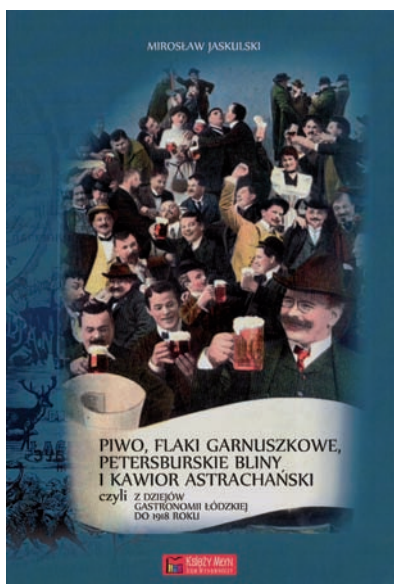

Kutno poprzez wieki. T. 1, Do 1939 roku / pod red. Jana Szymczaka. - Prezydent Miasta Kutno : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego : Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Łodzi.

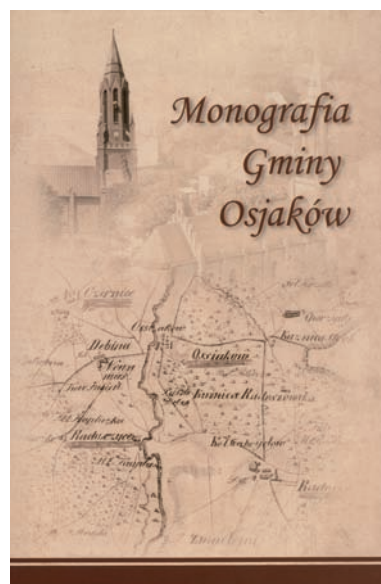

Kutno poprzez wieki. T. 2, Lata 1939-2010 / pod red. Jana Szymczaka. - Prezydent Miasta Kutno : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego : Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Łodzi.

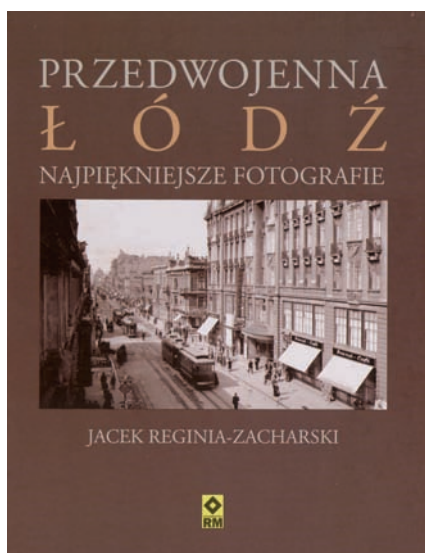
ZA ROK 2012

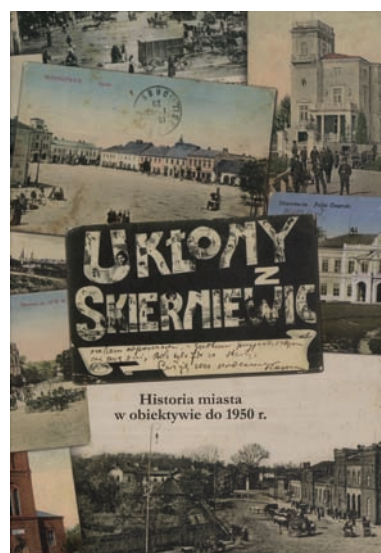
Piwo, flaki garnuszkowe, petersburskie bliny i kawior astrachański czyli Z dziejów gastronomii łódzkiej do 1918 roku / Mirosław Jaskulski. - Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński.

Monografia gminy Osjaków : opracowanie zbiorowe / pod redakcją Jana Książka. - Osjaków : Urząd Gminy.

Przedwojenna Łódź : najpiękniejsze fotografie / Jacek Reginia- Zacharski. - Warszawa : Wydawnictwo RM ; Łódź : Archiwum Państwowe.

Ukłony z Skierniewic : historia miasta w obiektywie do 1950 r. / [redakcja: Izabela Strączyńska, Anna Majda-Baranowska, Maria Anacka-Łyjak, Ewa Pecyna, Mirosława Przygodzińska. - Skierniewice : Miejska Biblioteka Publiczna.

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ŁODZI

Fabryka snów / teksty i redakcja Stanisław Zawiśliński, współpraca Tadeusz Wijata ; opracowanie graficzne: Adam Bremer, Jędrzej Łoś. - Łódź : TOYA Sp. z o.o., 2013 (Realizacja wydawnicza: Wydawnictwo Skorpion, Activa Studio). - 388, [1] s. : il. (w tym kolor.) ; 23 cm. - Wywiady na potrzeby publikacji przeprowadzili i opracowali: Jakub Wiewiórski, Tadeusz Wijata, Konrad J. Zarębski, Marcin Zawiśliński, Stanisław Zawiśliński. - Książka jest częścią projektu „Łąkowa 29” - Filmowa Historia Wytwórni współfinansowanego przez Polski Instytut Sztuki Filmowej. - Z treści: Łódź 1945 ; Życie zaczyna się od nowa ; Kamery poszły w ruch... ; Tu będzie atelier ; Ach te wspomnienia... ; Zakazane „Zakazane piosenki” ; Lata pierwsze ; Idzie nowe... ; O „Filmie Polskim” ; Ach, te wspomnienia... ; Ludzie mało znani ; Czas socrealizmu ; Echo w halach ; Dzieci Wytwórni ; Mówią pisma... świadczą dokumenty ; Odwilż ; Exodus i rozbudowa ; Polska szkoła filmowa ; Jak to się robiło? ; Gwiazdy tamtych lat ; 20 lat minęło ; My i oni razem, czyli koprodukcje ; Z prasy wzięte ; Złote rączki ; Blisko Oscara ; Po Marcu ,68 ; Wokół mikrofonu ; Pałac pod blachą... ; Kamery i atesty ; Grudzień ,70 ; Wielkie inscenizacje ; Wszystko może się przydać ; Na szklany ekran ; Coś błysnęło, coś wybuchło... ; Życie pociągowe i hotelowe ; Tak było... ; Niezwykła fabryka ; Dyrektorzy WFF ; Klany z Łąkowej ; Po pracy ; Grupy zdjęciowe ; Nie tylko w „tramwaju” ; Wizje Hasa ; Nożyczki, sklejkę i ścinki... ; Więcej światła ; Budowniczości dekoracji ; Seriale ; Wszędobylscy, wszechmogący... ; Czas „Solidarności” ; Na fali... ; Stan wojenny ; Świetne komedie w ponurym czasie ; Konie w akcji ; Ludzie mało znani ; Od listka figowego po skafander kosmiczny ; Parada kostiumów ; Samo życie... ; Magia kina i snobizm ; Pracownicy i pasjonaci ; Szumy wiatru, kroki, wrzaski, uderzenia ; Statyści i piękne kobiety ; Ciszka!!! Postsynchrony... ; Samo życie... ; Ulotne oszustwa scenografów ; Gramy? Nagrywamy! Bukiet akordów... ; Tak było... ; Pożegnanie z komuną ; Smutek transformacji ; Wszystko na sprzedaż ; Targowa - Łąkowa / Marzena Bomanowska. Łódź filmowa: co nam zostało z tych lat? ; Nowy wiek, nowa era ; Łódzkie Centrum Filmowe ; Opus Film ; Filmoteka Narodowa ; Grupa TOYA ; Hotel - pomnik filmowy / Ewa Kowalczyk. Łąkowa 29 - projekt złożony ze wspomnień.

Stanisław Zawiśliński (ur. w 1953 r.), dziennikarz, pisarz, dokumentalista filmowy, reżyser i scenarzysta filmów dokumentalnych. Absolwent Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od roku 1994 prowadzi wydawnictwo „Skorpion” specjalizujące się w publikacjach o tematyce filmowej. Publikacje książkowe (w wyborze), których jest autorem, współautorem, lub redaktorem: Powiedzmy Linda (1994), Zamach na Zamachowskiego (1994), Kieślowski : bez końca (1994), Reżyseria: Agnieszka Holland (1995), Faraon kina [Jerzy Kawalerowicz] (1997), Kieślowski : varia (1998), Kieślowski : album [Wyd. 2 rozsz. i uzup.] (1998), Starski - droga do Oscara : historia dwóch pokoleń filmowych (1998), Hoffman : chuligana żywot własny (1999), Kino Krzysztofa Zanussiego (1999), Więcej niż kino / Jerzy Kawalerowicz (2001), Księga „Kadru” : o zespole filmowym Jerzego Kawalerowicza : album (2002), Kieślowski : ważne, żeby iść... (2005),

Krzysztof Kieślowski 1941-1996 : in memoriam (2006), Głosy wolności : 50 lat Polskiej Szkoły Filmowej (2007), Kanał : premiera po latach (2007), Kieślowski : życie po życiu : pamięć (2007), Zanussi – przemiany (2009), 1920 Bitwa Warszawska : dzieje bitwy, dzieje filmu (2011), Filmy, wojny i rozróby : rozmowy z Jerzym Hoffmanem (2011), Trudne łatwe czasy : rozmowy z humanistami (2011), Kieślowski : ważne, żeby iść... : biografia. Wyd. 2. rozsz. i zm. (2011), Jerzy Kawalerowicz : malarz X Muzy (2012), Niesamowita podróż ; Homo filmicus / Konstanty Lewkowicz ; [rozmawia Stanisław Zawiśliński] (2012), Fabryka snów (2013), Kapuściński w Izabelinie i inne opowieści (2013). Laureat nagrody Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej (2008) i Warszawskiej Premiery Literackiej (kwiecień 2006).

Tadeusz Wijata (ur. w 1955 r. w Łodzi), absolwent Uniwersytetu Łódzkiego, specjalność - filmoznawstwo. W latach 80-tych i 90-tych działacz kultury filmowej, szef dyskusyjnych klubów filmowych i pięciu łódzkich kin. Radny Rady Miejskiej w kadencji 1994-1998. Członek Fotoklubu Rzeczypospolitej Polskiej - Stowarzyszenia Twórców w Warszawie oraz Łódzkiego Towarzystwa Fotograficznego (2000-2006 wiceprezes), członek założyciel Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Fotografii Humanistycznej "Foto-Humanum". Fotografuje od ponad 30 lat. Brał udział w kilkudziesięciu wystawach fotograficznych indywidualnych i zbiorowych. Publikacje książkowe (w wyborze): Śladami mniejszości narodowych w województwie łódzkim / [tekst, wybór zdjęć, podpisy, nadzór merytoryczny Tadeusz Wijata] (2006), Rupieciarnia marzeń : [Wojciech Has] / Jan Słodowski ; Tadeusz Wijata (współpraca) (1994), Dziewczyny z granicy snu [album fotograficzny] / Tadeusz Wijata (2003), Fabryka snów / [teksty i red.] Stanisław Zawiśliński, współopr.

Tadeusz Wijata (2013). Od 2000 r. kieruje Oddziałem Filmoteki Narodowej w Łodzi (ul. Łąkowa 29).

„Fabryka snów” (fragmenty)

Tu będzie atelier

Stefania Koprowicz: Kiedy wojna się skończyła, my harcerze, postanowiliśmy posiadany przez nas brezent, łącznie ze sporymi kawałkami skór, oddać Wojsku Polskiemu. Moja koleżanka zaczęła pomagać oficerom z Czołówki Filmowej Wojska Polskiego. Zorganizowała im kuchnię i mnie też chciała zwerbować do pomocy. Zawiadomiła, żebym zgłosiła się do pałacu na ulicy Targowej 61. Obiecała skontaktować mnie z pułkownikiem Fordem. Przyszędł i zapytał mnie najpierw, czy jestem łodzianką. Potwierdziłam. Wówczas zadał mi pytanie, gdzie by tu mogła powstać wytwórnia. Przypomniałam sobie, że w parku Poniatowskiego jest hala sportowa, w której podczas wojny odbywały się wiece, ćwiczyło Hitlerjugend. Powiedziałam: „Panie pułkowniku, jest taka hala sportowa, może by pan pojechał?” „To jedźmy, powiedział.

Berlina. Ci, co tam pojechali, nie bardzo wiedzieli, co jest potrzebne, dlatego przywieźli też dużo złomu. Potem sporo filmowego sprzętu sprowadziliśmy z Moskwy, z Mosfilmu. [...] (s. 16)

Allan Starski: Miałem pięć lat, gdy ojciec pokazał mi, jak powstają „Zakazane piosenki”. Wówczas zobaczyłem prawdziwe studio filmowe i „prawdziwą” wojnę. Na planie widziałem nie tylko wspaniałe dekoracje. Patrzyłem jak kręci się sceny łapania zakładników, rozstrzeliwania ludzi na ulicach. Nigdy nie zapomnę uczucia ulgi i zaskoczenia, kiedy pokazywano mi zaplecze tej filmowej ulicy i całą podszewkę dekoracji. (s. 18)

Skarb (1948)

Pierwszą powojenną komedię filmową, która przez długie lata cieszyła się olbrzymią popularnością, udało się nakręcić, zanim proklamowano w Polsce socrealizm.

Na potrzeby filmu „Zakazane piosenki”, obok rozbudowującej się Wytwórni powstała imitacja warszawskiej ulicy; fot. Marek Frankfurt.

Pojechaliśmy. Gdy zobaczył teren, ten piękny ogród, właściwie las, jak zobaczył tę halę sportową, powiedział: „Tu powstanie atelier, wytwórnia”. (s. 13)

Już dwa tygodnie po decyzji o jej powstaniu, 4 grudnia 1945 roku, uroczyste otwierano halę przy Łąkowej 29. Zbudowano dekoracje – fragment warszawskiej ulicy, i kręcono sekwencję do „Zakazanych piosenek”. (s. 14)

Jerzy Rutowicz: Pierwszy sprzęt filmowy dla Wytwórni został, że tak powiem, w dużej mierze wyszabrowany ze zdobyczego

Danuta Szafarska: „Skarb” choć był filmem bardzo warszawskim, był kręcony w Łodzi – na przykład scenę dancingu kręciliśmy w parku koło Wytwórni. (s. 34)

Trzon powojennej filmowej Łodzi stanowili przedwojenni START-owcy: Eugeniusz Cękański, Jerzy Toeplitz, Wanda Jakubowska, Aleksander Ford, Stanisław Wohl. To byli ludzie lewicy, którym powojenna władza, mająca do nich zaufanie, pozwoliła na wcielanie w życie ich pomysłów i idei. A główną ideą było stworzenie kina dla mas, lecz innego niż komercyjne, przedwojenne. (s. 38)

Ludzie mało znani

Jerzy Sosnowski: Przed wojną Józef Galewski to był czołowy polski scenograf filmowy, około stu filmów polskich jest podpisanym przez niego. Po wojnie nie dostał już do roboty całej scenografii, gdyż ją zlecano nowemu pokoleniu. Znalazł więc dla siebie niszę – malarz, ale nie byle jaki, tylko od horyzontów. (s. 42)

Jerzy Rutowicz: Przez długie lata był niezastąpiony, dawał nam w tłach piękne widoki Warszawy, kolumnę Zygmunta, Zamek Królewski. Drugą „złotą rączką” był Czesio Piaskowski, który tworzył rekwizyty; [...] (s. 43)

„Przygoda na Mariensztacie” i „Pościg” były pierwszymi polskimi filmami fabularnymi zrealizowanymi w kolorze. Obróbkę ich taśmy wykonywano jednak w Berlinie i Pradze, ale już w 1955 roku taśmy filmów barwnych zaczęto samodzielnie opracowywać w laboratorium na Łąkowej. (s. 47)

Przez pierwsze trzy lata swej pracy Wytwórnia była w posiadaniu tylko jednej, dość prymitywnej hali zdjęciowej. Miała ona 795 m² i początkowo służyła do wszystkiego. W roku 1948 oddano do użytku drugą halę (273 m²), a w 1950 roku – trzecią (770 m²) [...]. I dopiero w latach 60. powstawały kolejne hale. (s. 54)

Wiesław Kona: W serialu „Czterej pancerni i pies” była taka scena: są zatopione tunele kolejki podziemnej i wchodzi czołg. Zastanawiano się, gdzie to zrobić? Pod IV halą była zapadnia i taka misa z wodą, więc tam zrobiono zdjęcia. (s. 56)

Kiedy w październiku 1956 roku władze w Polsce objął zwolniony z więzienia Władysław Gomułka, nadzieje na reformy systemu i wykreowanie „polskiej drogi do socjalizmu” wzrosły niepomniernie. (s. 63)

Na fali „odwilży” nastąpił exodus z Łodzi do Warszawy. Teraz w stolicy powoływano zespoły filmowe, które zajęły się przygotowaniem filmów do produkcji. Jednak w rozbudowywanych halach przy Łąkowej wykonywano niemal wszystkie usługi filmowe. Kierownicy produkcji, reżyserzy, scenografowie z Warszawy musieli chcąc nie chcąc przyjeżdżać do Łodzi. Do najlepszych w kraju hal zdjęciowych, montażowni i laboratoriów. (s. 64)

„Kanał” (1956)

Andrzej Wajda: W roku 1956 trudno już było o ruiny w Warszawie. O filmowaniu w kanałach, rzecz jasna, nie mogło być mowy i koniecznością stały się dekoracje. Zostały zbudowane w studiu w Łodzi, już wtedy świadcząc dobrze o możliwościach naszego przemysłu filmowego. (s. 68)

Jerzy Wójcik: Zastanawialiśmy się, jak robić zdjęcia w kanale, żeby nie zginąć. Mielśmy kamery, których motory były zasilane prądem trójfazowym. Były one, razem ze statywami i kablami zanurzone w wodzie. Jako drugi operator musiałem myśleć, jak zorganizować podległy mi sprzęt operatorski, żeby nie narazić ekipy, przede wszystkim aktorów, na wypadek lub śmierć. (s. 68-69)

W 1957 roku na Łąkowej rozpoczęto wdrażanie wieloletniego programu inwestycyjnego, który pozwalał na realizację coraz większej liczby coraz bardziej technicznie skomplikowanych filmów. W 1961 roku wyprodukowano już 15 filmów. A potem, niemal z każdym rokiem więcej i więcej. (s. 74)

Zdjęcia do „Pociągu”, aż w 80 procentach były wykonywane bądź we wnętrzach naturalnych (wagon sypialny), bądź w dekoracjach. (s. 78)

Jerzy Rutowicz: „Pociąg” to był popis pomysłowości realizatorskiej. We wrocławskim Pafawagu zamówiliśmy wagon w częściach. I te części – w zależności od potrzeb – łączyliśmy ze sobą, albo rozłączaliśmy. Ryszard Potocki skonstruował z kolei ruchome lustro, za pomocą którego otrzymywaliśmy obraz tego, co dzieje się za oknem pociągu. Obraz ten z projektora rzucaliśmy na jedno lustro, a ono przetrzucało ten sam obraz na wszystkie obracające się pozostałe lustro. I mieliśmy w rezultacie tło za oknem. Te nasze wynalazki zostały docenione na świecie. Na MFF w Wenecji uhonorowano je nagrodą Georges’a Méliès. (s. 78)

„Krzyżacy” (1960)

Niemal wszystkie projekty do „Krzyżaków” powstawały w pracowni przy „Łąkowej”. Same scenografie wykonywano w plenerze. [...] Scenograf Roman Mann po raz pierwszy na wielką skalę wprowadził do robienia dekoracji tworzywa sztuczne. Na Łąkowej uruchomiono ma-

szyny do produkcji zbroi z plastiku. [...] Plastik okazał się zbawienny, choć przy dużych upałach odkształcał się. Sceny we wnętrzach kręcono niemal wyłącznie w łódzkim atelier. Największą dekoracją o wysokości 10 metrów była imitacja sali biesiadnej na zamku w Malborku. (s. 85)

30 kwietnia 1965 roku hucznie obchodzono 20-lecie istnienia Wytwórni. Szczyciono się wyprodukowaniem 141 filmów, w tym 22 barwnych i 15 panoramicznych, rozwojem infrastruktury [...]. Narzekano na niedostatek dewiz na zakup taśmy i modernizację sprzętu zdjęciowego oraz na to, że niektóre wydziały wciąż pracują w barakach. (s. 96)

Złote rączki

Konstanty Lewkowicz: Jerzy Szeski w czasach, gdy nasz rynek cierpiał na chroniczny niedostatek materiałów plastycznych, wymyślał cuda. Był pełnym znakomitych pomysłów scenografem. Pamiętam, jak w trakcie realizacji „Popiołów” Andrzej Wajda przedstawił zmienioną koncepcję inscenizacji bitwy pod Raszynem. Chciał, aby z lasu otaczającego Raszyn wylaniała się lawina wojska austriackiego. To przekraczało możliwości budżetowe. One pozwalały na uszycie kilkunastu, a nie kilkuset mundurów austriackich. I wtedy Szeski poprosił mnie: „Załatw w dowództwie jednostki wojskowej, aby żołnierzy, którzy będą statystami, wyposażono (a był upalny lipiec) w podkoszulki z długim rękawem, długie kalessony i buty saperki z cholewami”. Wy tłumaczył mi: „Czaka zastąpimy ufarbowanymi na czarno biurowymi koszami na śmieci, bo kształtem przypominają austriackie czapki, Natomiast biała bielizna

i czarne buty z cholewami w dalekim planie będą wyglądały jak umundurowanie austriackie”. I tak wyglądały! (s. 103)

Wytwórnia nie rozwijała się równomiernie. Miała wzloty, takie jak oddanie do użytku nowego budynku dla wydziału dźwięku w roku 1970. To było wielkie wydarzenie i sukces polskiej myśli technicznej. (s. 118)

Anna Iżykowska - Mironowicz: Nazwano ten budynek „pałacem pod blachą”, gdyż ojcem projektu tego nowego studia dźwięku był Jerzy Blaszyński; projektantem akustyki studia dźwięku był ojciec znanej lekkoatletki Ireny Kirszensztein-Szewińskiej – inż. Jakub Kirszensztein. (s. 118)

Niemal następnego dnia po uroczystym otwarciu obiektu – jak to u nas – odsunięto Blaszyńskiego, pomijano przy zaszczytach, a wszystkie zasługi przypisała sobie „góra”. Głęboko zraniony dumny człowiek zrezygnował z szefowania wydziałowi i zniknął na dość długo, aby jednak powrócić „do siebie” już jako jeden z czołowych, rozchwytywanych przez reżyserów dźwiękowców. (s. 119)

Lata 70. XX wieku to był najlepszy okres w historii Wytwórni. Niemal od początku „dekada Gierka” zaczęła owocować superprodukcjami. Wielkie ekranizacje: „Ziemia obiecana” Wajdy, „Potop” Hoffmana oraz „Noce i dnie” Antczaka, otarły się nawet o Oscara. (s. 124)

Nie ma szkoły, która kształci rekwizytorów; nigdy takiej nie było. Trzeba było tego fachu się nauczyć, podpatrując starszych kolegów, współpracując z dekoratorami wnętrz i scenografami. (s. 136)

Rzeźba łódzkiego artysty Andrzeja Jocz na skwerze przed Wytwórnią (lata 70.). Miejscowi chuligani parę razy urywali bocianom dzioby – dziś nie pozostał po nich ślad; fot. z archiwum Tadeusza Wijaty.

Jerzy Rezakiewicz: *Rekwizytornia na Łąkowej to było osiemset metrów kwadratowych, ale Wytwórnia wynajmowała też magazyny poza jej terenem. Tam były przechowywane duże rekwizyty – np. powozy z „Królowej Bony”, „Czarnych chmur”, „Pana Wołodyjowskiego”. Karet było dwanaście. Przez Wytwórnię było wykonywane ich nadwozie, a podwozie robili fachowcy. (s. 138)*

Od roku 1965 na Łąkowej poza kinowymi powstawały także filmy na szklany ekran, zlecone przez telewizję. Najczęściej półgodzinne lub godzinne, często robione przez debiutantów. Zrealizowano ich ponad czterdzieści. (s. 142)

W całej swej historii Wytwórnia zatrudniała ludzi reprezentujących ponad 50 zawodów. [...] (s. 161)

Wiesław Kona: *U nas pracowali szkoleni specjaliści. Prowadzono bardzo szeroki zakres doskonalenia zawodowego. Szkolone były nawet charakteryzatorki, a także kaskaderzy, sztukatorzy, makieciarze i pirotechnicy. [...] (s. 162)*

Seriale

W latach 60. i 70. Telewizja Polska nie miała swojej bazy produkcyjnej. Z tego powodu robienie seriali zlecała zespołom filmowym. Akceptowała projekt i scenariusz oraz przeznaczała środki finansowe na ich realizację. Ponad dwadzieścia lat atelier i ekipy z Łąkowej służyły realizacji popularnych telewizyjnych „tasiemców”. (s. 211) 1966 – *Kapitan Sowa na tropie*, 1966 – *Niewiarygodne przygody Marka Piegusa*, 1966-70 – *Czterej pancerni i pies*, 1967-68 – *Stawka większa niż życie*, 1970 – *Hrabina Cosel*, 1970 – *Wakacje z duchami*, 1970 – *Doktor Ewa*, 1972 – *Chłopi*, 1972 – *Kopernik*, 1973 – *Czarne chmury*, 1974 – *Karino*, 1975 – *Ile jest życia*, 1976 – *Zakłęty dwór*, 1976 – *Podróż za jeden uśmiech*, 1977 – *Dziewczyna i chłopak*, 1977 – *Lalka*, 1978 – *Rodzina Połanieckich*, 1978 – *Życie na gorąco*, 1979 – *Do krwi ostatniej*, 1980 – *Rodzina Leśniewskich*, 1980 – *Kariera Nikodema Dyzmy*, 1980 – *Królowa Bona*, 1982 – *Polonia Restituta*, 1983 – *Przygrywka*, 1986 – *Nad Niemnem*, 1986 – *Pierścień i Róża*, 1988 – *Komediantka*, 1988 – *Alchemik*, 1989 – *Janka*, 1991 – *Dziewczyna z Mazur*. (s. 211-223)

Kraina Szwecji w największej hali zdjęciowej („Kingsajz”, 1987); fot. Eugeniusz Gawrysiak.

Między sierpniem 1980 roku a 13 grudnia 1981 roku, w okresie zwanym gorączką „Solidarności” powstawały w Łodzi niezwykle ciekawe filmy. Do produkcji skierowano wówczas m. in. te scenariusze, które wcześniej blokowano: „Przypadek” i „Krótki dzień pracy” Kieślowskiego, „Matkę Królów” Zaorskiego, „Austerię” Kawalerowicza. Nie tylko te. Także „Iżesz”: „Znachora” Hoffmana, czy „Vabank” Machulskiego. (s. 233)

Lata stanu wojennego i te tuż po nim były wyjątkowo ponure [...]. Ale filmy – choć nie tyle, ile w latach 70. – jednak w Łodzi powstawały, m. in. świetne komedie Juliusza Machulskiego. (s. 248)

Smutek transformacji

Piotr Dzieciol: *Cała pierwsza połowa lat 90. była smutna dla tego miejsca. Wystarczyło podjechać pod Wytwórnię i zobaczyć parking, na którym stały 3,4 samochody. Należały do ludzi pracujących tylko dla mnie, bo Wytwórnia coraz bardziej się kurczyła, zwolnienia następowały jedno po drugim, część powierzchni wydzierżawiano, m. in. bankom. To miejsce powoli umierało. W tym okresie – a cały czas mówimy o połowie lat 90. – bardzo rozwijała się produkcja telewizyjna. Kilka dużych form*

produkujących programy telewizyjne, teleturnieje, momentalnie powynajmowało największe hale zdjęciowe, zupełnie je blokując, ponieważ zostały w nich wybudowane dekoracje, które stały przez rok i dłużej. Dawna wytwórnia, która w 1994 roku zmieniła nazwę na Łódzkie Centrum Filmowe, brała za to jakieś pieniądze, ale były one stosunkowo niewielkie – wyłącznie za wynajem hal, a ludzie Wytwórni dalej nie mieli pracy. (s. 319).

Tadeusz Wijata: *A jednak się udało! Ogromną pomoc i wsparcie uzyskałem od dwóch panów Konstantych: Szwebberga z Opus Film oraz Lewkowicza, który będąc na emeryturze, wciąż nie tylko duszą, ale i ciałem pojawiał się w murach starej wytwórni i czuwał nad jej restrukturyzacją. Zrobiliśmy wstępny remont, wygospodarowaliśmy kilka pomieszczeń magazynowych, kupiliśmy solidne metalowe regały. Całe archiwum z Wici, liczące ponad 50 tysięcy pudeł z cennymi materiałami, przyjechało na Łąkową latem 2000 roku, a chwilę wcześniej, 1 czerwca (znów w moje urodziny) Filмотeka Narodowa oficjalnie utworzyła swój oddział w Łodzi. Dokładnie pięć lat później, przejęliśmy zasoby archiwalne wytwórni wrocławskiej, przewożąc je z Wrocławia wypełnionym po brzegi*

Nowoczesna elewacja Opus Filmu;
fot. Tadeusz Wijata

24-tonowym tirem[...]. Umieszczenie archiwalnych materiałów filmowych w budynku byłego Wydziału Obróbki Taśmy jest swoistym chichotem historii, albo też magicznym zrzędzeniem losu. Przecież dokładnie w tym budynku wszystkie te taśmy otrzymywały przed laty swoje techniczne życie, stając się – po wywołaniu i zmontowaniu – nośnikami dzieł filmowych. [...] (s. 328-329)

Witold Krawczyk: W następnych latach rozpoczęliśmy na Łąkowej kolejne inwestycje. [...] W 2004 roku kupiliśmy salę projekcyjną 10A, w 2006 hale IV i V. Narodził się pomysł powołania projektu „Łąkowa 29”, klubu „Wytwórnia”, budowy hotelu, odnowienia kina. Wiedziałem, że otwieramy projekt na lata. Teren danej WFF jest unikatowy – dziś już nie buduje się takich obiektów. (s. 329)

Janusz Rau: [...] Ostatnio zmienił się właściciel Łódzkiego Centrum Filmowego. Władze Łodzi uznały, że jednak filmowa historia zobowią-

zuje. Podjęto decyzję, że miasto nieodpłatnie przejmie od Ministra Skarbu udziały w spółce. Podpisano stosowną umowę i na początku 2013 roku jesteśmy pod skrzydłami Gminy Łódź. [...] (s. 355)

Na terenie byłej WFF dzisiaj powstają świetne reklamy i ciekawe filmy nagradzane na prestiżowych festiwalach. Sygnuje je Opus Film. (s. 356)

Piotr Dzięcioł: Sukces Opus Filmu umożliwił powrót do korzeni, czyli do produkcji filmów fabularnych. Pierwszym filmem fabularnym wyprodukowanym samodzielnie przez moje studio był „Edi” Piotra Trzaskalskiego. Wielki sukces artystyczny i komercyjny. Od tego czasu zrealizowaliśmy przeszło 20 filmów fabularnych. [...] (s. 362)

Grupa TOYA

Witold Krawczyk: Po 23 latach pracy z grupą przyjaciół zbudowaliśmy firmę stabilną i wysoko ocenianą. [...] Decyzja o budowie hotelu należącego do grupy Hilton była dla mnie tą z kategorii najtrudniejszych. [...] (s. 370).

TOYA STUDIOS - studia dźwiękowe

Małgorzata Gontarska: Dziś w TOYA Studios opracowywane są polskie wersje językowe dla dużych stacji i programów telewizyjnych, seriali, nagrywane są dubbingi, zwiastuny, a także reklamy na potrzeby kina i telewizji. To kompleks multimedialny,

który dysponuje między innymi czterema studiami postprodukcyjnymi, studiem muzycznym oraz dwiema salami nagrań. Odbywa się tu montaż dźwięku, przygotowanie efektów, edycja dialogów, rekonstrukcja dźwięku w filmach archiwalnych. (s. 373)

Klub Wytwórnia

Mariola Wojtysiak: Założyliśmy Fundację Wytwórnia, bo czuliśmy, że to miejsce ma potencjał nie tylko rozrywkowy, że nasza siła da się wykorzystać dla wielu wartościowych działań, takich jak edukacja muzyczna i kulturalna, promocja kulturalnego spędzania czasu czy pomoc młodym ludziom w rozwijaniu muzycznych talentów. [...] (s. 379)

Hotel DoubleTree by Hilton Łódź został oddany do użytku w roku 2013. W jego szklaną elewację wkomponowano przekształcony cyfrowo kadr z legendarnych „zakazanych piosenek”. W ten sposób zatoczyło się koło powojennej historii Łąkowej 29 [...] (s. 382)

W Hotelu DoubleTree by Hilton Łódź mieści się również kino. Jest to dawna sala projekcyjno-kolaudacyjna WFF – sala 10A, która otrzymała nowe życie. [...] Dziś w odrestaurowanej sali mieści się „Kino 3D Wytwórnia”, które może się pochwalić nie tylko doskonałymi warunkami akustycznymi [...], ale również wysokiej klasy wyposażeniem [...] (s. 384)

Zimną niebo nad gmachem Filмотeki Narodowej zabarwia się na pomarańczowo; fot. Tadeusz Wijata

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Mocarze czasu : pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej / Janusz Hereźniak ; [opracowanie graficzne Tomasz Budziarek ; autorzy zdjęć: Janusz Hereźniak i in.]. – Łódź : Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 2013 (Łódź : Drukarnia Wojskowa). - 386, [5] s. : il. (w tym kolor.) ; 31 cm. - Bibliogr. s. 377-380.- Z treści: Drzewa w wierzeniach, nauce i kulturze ; Drzewa pomniki przyrody - z historii ich ochrony ; Dziwne i ciekawe formy drzew ; Człowiek a drzewo ; Drzewa pomniki przyrody ziemi łódzkiej.

Prof. dr hab. Janusz Hereźniak – em. prof. zw. UŁ.

Urodził się 24 stycznia 1935 r. w Wancerzowie k. Częstochowy. Jest absolwentem IV Liceum Ogólnokształcącego im. H. Sienkiewicza w Częstochowie. Ukończył studia biologiczne na Uniwersytecie Łódzkim. W 1961 r. podjął pracę w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin. Od 1996 r. do emerytury w 2005 r. pełnił funkcję kierownika Katedry Botaniki, która po reorganizacji w 2000 r. przyjęła nazwę Katedry Geobotaniki

i Ekologii Roślin Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska UŁ. W 2003 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nauk biologicznych. Jego zainteresowania skupiają się głównie wokół florystyki, geobotaniki i dendrologii. Jest autorem ponad 240 prac naukowych, prowadził akademickie wykłady z botaniki systematycznej, dendrologii, „Sztuki ogrodów”, oraz „Filmu i fotografii w edukacji ekologicznej”. Od roku 1965 jest członkiem rzeczywistym Związku Polskich Artystów Fotografików w Warszawie. Jego fotografie mają charakter dokumentacyjno-naukowy i artystyczny. Miał 35 wystaw indywidualnych oraz brał udział w 53 wystawach fotograficznych w kraju i za granicą. Jest autorem albumów fotograficznych oraz ilustrowanych książek popularnonaukowych. Jest członkiem m. in. Komitetu Ochrony Przyrody PAN w Warszawie, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Botanicznego (czł. zw. od 1962) i Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego (czł. zw. od 1995), a także członkiem wielu innych organizacji społecznych, organów opiniotwórczo-doradczych i rad redakcyjnych. Został nagrodzony ponad 35 odznaczeniami i wyróżnieniami państwowymi, resortowymi, regionalnymi, m. in. Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Zasłużony dla Kultury Polskiej, Złotą Odznaką „Za zasługi dla ochrony środowiska i gospodarki wodnej”, Złotą Odznaką Fotografika – Krajoznawcy ZG PTTK, Medalem Komisji Edukacji Narodowej RP, Medalem 70-lecia Łodzi Akademickiej.

„Mocarze czasu” (fragmenty)

Z rozdz. I. Drzewa w wierzeniach, nauce i kulturze.

I.2. Drzewo to życie i ... szczęście (s. 16-17)

[...] drzewa faktycznie tworzą warunki życia wszystkim konsumentom na ziemi czyli, całej biosferze. Do uświadomienia i spopularyzowania tego faktu wydatnie przyczynił się – wyżej cytowany niemiecki dendrolog – Aloys Bernatzky, który uważa, że każde drzewo „powiększa” mniej więcej dziesięciokrotnie powierzchnię ziemi, na której wyrosło. Obliczył, że wolno stojący 100-letni buk pospolity o średnicy korony 14,4-15 m, ma ok. 800 tys. liści, o łącznej powierzchni 1600 m². Ta asymilacyjna powierzchnia drzewa stanowi dziesięciokrotnie większą powierzchnię od tej, na której drzewo rośnie, a dokładnie od powierzchni rzutu jego korony, która wynosi 160 m². Powierzchnia asymilacyjna liści omawianego buka w półrocznym okresie wegetacji pochłania ok. 4800 kg dwutlenku węgla, wydzielając do atmosfery ok. 3500 kg (2500 m³) tlenu. Ta ilość życiodajnego pierwiastka zaspokaja potrzeby 10 osób, a jego wyprodukowanie metodami technicznymi – kosztowałoby w Polsce w 2013 roku 185175 zł. Gdybyśmy chcieli produkcję tlenową tego wiekowego drzewa zastąpić i zrównoważyć młodymi bukami o średnicy korony ok. 1 m – to należałoby wysadzić w przybliżeniu 1700 takich okazów. Niestety, zajęłyby one powierzchnię nie 160 m² (tak jak ten stary buk), lecz 265 razy większą, czyli ok. 4,25 ha gruntu. Dodatkowo koszt zakupu i posadzenia tych drzew wyniósłby ok. 220 tysięcy złotych!

I.3.5. Drzewa w sztuce. Drzewa w poezji i prozie (s. 94)

[...] Na zakończenie tego krótkiego przeglądu niech przemówią do nas – jakże proste i głębokie w swym przekazie i wymowie – strofy [...] ks. Jana Twardowskiego (1915-2006):

Drzewa

*Brzoza nazbyt wieśniacza aby rosnąć w mieście
dyskretny grabie w sam raz na szpalery
jarzębino dla drozdów dzwoniących i szpaków
akacja z której nie złote tylko białe miody
o!cho co jedna masz przy liściach szyszki*

*głogu co chronisz gajówkę krewniaczkę
słowika*

*jesionie co pierwszy traciś liście
zbliżając nam jesień*

*Poproście Matkę Bożą abyśmy po
śmierci*

*w każdą wolną sobotę chodzili po lesie
bo niebo nie jest niebem jeśli wyjścia
nie ma.*

Jan Twardowski, *Wiersze*, Białystok 1994, s. 202.

Z rozzdz. III.

Dziwne i ciekawe formy drzew.

III.3. 1. Zrosty pozorne – międzyrodzajowe (s. 181)

Powstają one wówczas, gdy spotykają się drzewa, należące do odmiennych rodzajów (niekiedy różnych rodzin), które – rosnąc obok siebie – stykają się dolnymi częściami pnia tak silnie, że morfologicznie tworzą jakby jeden pień. [...] Tego typu zrosty spotykane są między: lipą a dębem, grabem i jaworem, bukiem i grabem, dębem i bukiem. [...] Przedziwne i dramatycznie wygląda zrost topoli czarnej z dębem szypułkowym w Łodzi przy ul. Ksawerowskiej 42a, na skarpie przyulicznego rowu odwadniającego. W tym ekspresyjnym zroście widać wyraźną ekspansję topoli, która mocnym uściskiem obejmuje pień i dolne konary pomnikowe-

„Przytulone” pnie topoli czarnej i dębu szypułkowego, łączny obwód w pierśnicy ok. 570 cm; Łódź, ul. Ksawerowska 42, 27.04.2011 r.; fot. Janusz Hereźniak

go dębu. W ten sposób tworzy się nierozzerwalny duet – twór, który w pierśnicy ma obwód około 570 cm. [...]

III.3.3. Zrosty drzew tego samego gatunku – rzeczywiste

C. Pośrednie zrosty pni – poprzez boczne gałęzie drzew. (s. 184)

Interesujący zrost pni dwu sosen poprzez gałąź boczną można podziwiać w nadl. Spała, leśn. Luboszewy. Zrost ten przyjął kształt ozdobnie nakreślonej, dużej litery H lub K, ze skośnie ustawioną poprzeczką łączącą, czyli gałęzią boczną, biegnącą od pnia cieńszego (obwód w pierśnicy 173 cm) w dół do pnia grubszego (obw. 232 cm). Obraz fotograficzny tej formy nasuwa przypuszczenie, że pień cieńszej sosny miał szybszy lub dłuższy okres wzrostu i jego boczna gałąź, przyrośnięta do pnia sosny grubszej – została w okresie wzrostu podciągnięta ku górze przez jej macierzysty pień?

Z rozzdz. IV. Człowiek a drzewo.

E. Śmierć przez uduszenie (s. 238)

[...] Na początku lat osiemdziesiątych ub. wieku na ulicach naszych miast mogliśmy spotkać wiele drzew, które aż po szyję korzeniową i pień były zalane cementem, smołówką lub asfaltem. W ten sposób „zabijane” były dorodne drzewa uliczne, niemal z premedytacją, bez hałasu i konieczności uzyskania pozwolenia na ich usunięcie. Zasychały cicho, bezszelestnie, gdyż ich system korzeniowy pozbawiony był wody i powietrza. W ostatnich latach szczególnie niebezpieczny, wręcz tragiczny dla drzew, stał się nieprzemyślany „obyczaj” ciasnego obmurowywania pni drzew rosnących na chodnikach. Pozostawia się im zaledwie mały otwór z wystającym krawężnikiem, przez który woda deszczowa nie może dotrzeć do systemu korzeniowego. Jednocześnie piękne „euro

Pomnikowy okaz buka pospolitego przetrwał tylko 2 sezony wegetacyjne od „modernizacji”, tj. wyasfaltowania chodnika i jezdni w Łodzi przy ul. Uniwersyteckiej 1. W ten sposób skazano go na śmierć przez uduszenie, pozbawiając dostępu do gleby, powietrza i wody, 13.06.1996r.r.; fot. Janusz Hereźniak

bruki”, które są wszechobecne w naszych miastach, szczelnie izolują systemy korzeniowe drzew od życiodajnej wody i powietrza. [...]

Z rozzdz. V. Drzewa pomniki przyrody ziemi łódzkiej.

V. 1. Podstawowe dane statystyczne (s. 252)

1. Na obszarze województwa łódzkiego o pow. 18 229 km² odnotowano (na dz. 01.12.2008 r.) łącznie 2682 pomniki przyrody, w tym pojedynczych drzew 2462 okazy (91,8%), które reprezentują 62 taksony: (taksony rodzime – 28 gatunków i 1 podgatunek), 33 taksony obcego pochodzenia, w tym: północnoamerykańskich – 14, azjatyckich – 6, południowo-europejskich – 3, mieszańców (2) i 8 kultywarów – 10.

2. Grupa najokazalszych, pojedynczych drzew pomników przyrody, o pierścieniowym obwodzie pni 400-960 cm liczy 551 okazów (22,4% wszystkich pojedynczych drzew pomników).

3. Pozostałe postacie pomnikowej ochrony przyrody w woj. łódzkim, to: grupy drzew – 141 (5,73% wszystkich pomników), aleje i szpalery – 54 (2,0%), inne postacie pomników przyrody ożywionej, np. stanowiska rzadkich gatunków roślin – 9 (0,30%), pomniki przyrody nieożywionej – 16 (0,60%), razem – 220 (8,20%).

4. Liczba wszystkich okazów drzew objętych ochroną pomnikową to 11105 okazów, w tym: pojedynczych drzew - 2462, w grupach drzew - 1589 i w alejach - 7054 okazy.

V. 2. Frekwencja i udział drzew pomników przyrody w powiatach (s. 252)

Na terenie woj. łódzkiego, wg stanu na 01.12.2008 r. – stwierdzono: największy udział pomników przyrody wszystkich postaci w powiatach: Tomaszów Mazowiecki – 308 okazów (11,5%), Sieradz – 307 (11,4%) i miasto Łódź – 274 okazy (10,2%); oraz najmniejszy – w powiatach: Łęczyca – 31 okazów (1,2%), Pajęczno – 34 (1,2%) i Bełchatów - 36 (1,3%). [...] Jednak sama frekwencja pojedynczych drzew pomników przyrody czy też wszystkich pomników przyrody występujących w powiatach, bez odniesienia liczb

i procentów np. do wielkości powierzchni powiatów, jest do praktycznej analizy porównawczej mało przydatna.

V.3. Limit powierzchni wirtualnej (LPw), przypadający na jedno drzewo pomnik przyrody w powiatach (s. 252-254)

Limit powierzchni wirtualnej (LPw), przypadającej na 1 drzewo pomnikowe, rosnące na obszarze danej jednostki administracyjno-terytorialnej (powiatu). Wyraża on zasobność drzew pomników przyrody na określonej powierzchni terenu (powiatu) poprzez wielkość powierzchni, jaka statystycznie (wirtualnie) przypada na 1 takie drzewo. [...]

[...] metoda jest zapewne nieznaną lub rzadziej stosowaną, lecz przynoszącą bardzo dokładne, przejrzyste oraz łatwo wyobrażalne i porównywalne wyniki, pozwalające na szybką ordynację gmin lub powiatów pod względem wielkości powierzchni przypadającej na 1 drzewo p.p. [pomnik przyrody] z dokładnością do 0,1 km². Należy jednak zwrócić uwagę, że im większa jest ta powierzchnia (LPw), tym mniejsza jest zasobność w pomniki przyrody. [...]

Na obszarze województwa łódzkiego wśród 22 powiatów – najwyższą V gru-

Sosna z obnażonymi korzeniami; Lubiec, gm. Szczerców, pow. Bełchatów, 06.07.1963 r.; fot. Janusz Hereźniak

pę zasobności oraz 1. miejsce osiąga powiat grodzki – miasto Łódź, o najwyższym zazielenieniu, zagęszczeniu i zasobności w pomniki przyrody. Jego limit powierzchni przypadający na 1 drzewo p.p. (LPw) wynosi 1,1 km². [...]

2. miejsce zajmuje powiat Skierniewice – z limitem 3,2 km² na jedno drzewo p.p.

3. miejsce – powiat Tomaszów Mazowiecki, z limitem 3,6 km².

Dąb szypułkowy, obw. 655 cm, Męcka Wola, gm. i pow. Sieradz; 14.11.1963 r.; fot. Janusz Hereźniak

Dąb szypułkowy o obw. 590 cm i ozdobny posąg wojownika obok elewacji ogrodowej pałacu – park w Walewicach, gm. Bielawy, pow. Łowicz, 22.09.1975 r.; fot. Janusz Hereźniak

Natomiast ostatnie trzy powiaty, o najniższej – I grupie zasobności, które jednocześnie (to nie jest pomyłka!) należą do powiatów o najwyższym limicie powierzchni wirtualnej (LPw), to:

20. powiat Bełchatów – o limicie 42,1 km²/ 1 drzewo p.p.

21. powiat Pajęczno – limit 44,7 km²/1 drzewo p.p.

22. powiat piotrkowski – limit 93,5 km² /1 drzewo p.p. [...]

V.4.2. Pomniki przyrody – drzewa rodzime (s. 256)

Na terenie woj. łódzkiego uznano za pomniki przyrody 2219 pojedynczych drzew, reprezentujących 28 gatunków i 1 podgatunek (modrzew polski) rodzimej dendroflory. Do 5 gatunków drzew najliczniej reprezentowanych wśród pomników przyrody na ziemi łódzkiej należą: dąb szypułkowy – 930 okazów, lipa drobnolistna – 384, jesion wyniosły – 270, wiąz szypułkowy – 163, klon pospolity – 120 [...]

V.4.3. Pomniki przyrody – drzewa obcego pochodzenia (s. 264-265)

[...] Powstający i rozwijający się w XIX wieku przemysł włókienniczy ściągnął i wytworzył w Łodzi światłą, ambitną i bogatą elitę przemysłowców, którzy zakładali wokół swoich siedzib rozległe i bogate ogrody, prześcigając się w doborze jakościowym i ilościowym wyselekcjonowanego materiału sadzeniowego, pochodzącego z najlepszych szkółek krajowych i zagranicznych. Wszystko to spowodowało, że po ponad 180 latach burzliwego rozwoju i przemian w mieście, pozostały na jego niewielkim obszarze (293 km²) duże kompleksy leśne z dwoma rezerwatami przyrody, 33 parki miejskie, w tym 11 zabytkowych, parki osiedlowe oraz wiele skwerów, zielenców i innej zieleni wysokiej, towarzyszącej różnego rodzaju obiektom. [...] Wśród drzewiastych pomników przyrody obcego pochodzenia na ziemi łódzkiej [...] są m. in.:

Miłorząb chiński [...]. Najokazalsze drzewa w woj. łódzkim występują w: Ło-

dzi w parku Źródliśka – o obw. w pierśnicy 314 cm (2011); Leśmierzu, gm. Ozorków – 265 cm (2010); Piotrkowie Tryb., ul. Dąbrowskiego 14 – 255 cm (2010 r.).

Cypryśnik błotny [...]. W woj. łódzkim występują w parku w Uniejowie 4 okazy, obw. pni 165-329 cm (2009 r.). [...]

Dąb kaukaski [...]. Gatunek rzadko spotykany w Polsce, w Łodzi rośnie wśród bloków przy ul. Traktorowej 51/53; jego pień osiągnął obwód 305 cm (2011 r.). [...]

Platan klonolistny [...]. W woj. łódzkim odnotowano ok. 20 drzew pomnikowych tego gatunku. Największy okaz znajduje się koło pałacu w Nieborowie, gdzie jeden z okazów, stosunkowo zdrowy, ma obwód 703 cm! (2010 r.). [...] W Łodzi w zaopieczonym ogrodzie, przed frontem pałacu PWSFTviT dwa największe okazy platana osiągają w pierśnicy obwody: 463 i 359 cm (2011 r.). [...]

Perelkowiec japoński [...]. W Łodzi na podwórzu posesji przy ul. Wólczańskiej 145 dobrze rośnie i kwitnie największy jego okaz, osiągający obwód pnia w pierśnicy 319 cm (2011 r.). [...]

V.4.4. Pomniki przyrody o największych obwodach pni (s. 293)

Pełny zakres obwodów pni drzew pomników przyrody w woj. łódzkim mieści się w przedziale między 150 a 782 (1103) cm. Na ziemi łódzkiej maksymalny obwód pnia osiągnął prawdopodobnie dąb szypułkowy w Krzętowie, gm. Wielgomłyny – 782 cm(!), jeśli nie liczyć lipy drobnolistnej w Cielętnikach, tuż za granicą woj. łódzkiego – o obw. 1103 cm. [...]

W południowo-wschodniej części woj. łódzkiego, w nadl. Gidle, w leśn. Dębowiec – istnieje rezerwat Dębowiec, w którym w naturalnych lasach grądowych z udziałem dębu szypułkowego występuje lipa szerokolistna przy północnych krańcach swego naturalnego zasięgu. [...] Największa i najbardziej okazała lipa szerokolistna na ziemi łódzkiej występuje w parku podworskim w Siemkowicach, pow. Pajęczno, o obw. 767 cm (2010).

V.4.5. Wiek drzew pomników przyrody. (s. 359)

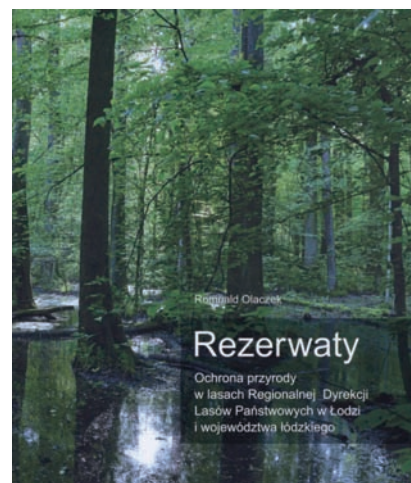
[...] W Polsce od połowy ubiegłego wieku w pracach naukowych i inwentaryzacyjno-projektowych wiek drzew określa się najczęściej na podstawie wywierćń, uzyskanych przy pomocy świdra Presslera. Metodę tę w Polsce w latach sześćdziesiątych ub. wieku upowszechnił i konsekwentnie stosuje Cezary Pacyniak z ośrodka poznańskiego. W roku 1992 wydał cenną pracę pt. Najstarsze drzewa w Polsce – przewodnik. Jest to pierwsza monografia, dotycząca wieku kilkuset drzew różnych gatunków, rosnących na prawie 400 stanowiskach w naszym kraju, które wyróżniają się znacznymi rozmiarami i sędziwym wiekiem. Znalezione w niej 12 drzew, należących do 6 gatunków, pochodzących z woj. łódzkiego, które zostały dokładnie opisane, z podaniem ich wieku, obliczonego przez Pacyniaka na rok 1984. Doliczono zatem, zgodnie z sugestiami autora, okres 28 lat od tamtej [...] W świetle tych jedynych, posiadanych danych z woj. łódzkiego, za najstarsze trzy drzewa pomniki przyrody można uznać trzy okazy dębu szypułkowego – dwa w Kutnie: 374 i 365 lat oraz jeden w Łodzi (park Źródliśka II) – 332 lata.

Sosna pospolita f. kołnierzykowa, obwód pnia 229 cm, wys. 26-27 m; Głina (Królówka Wola), gm. Rzezycza, pow. Tomaszów Mazowiecki, 25.10.2010 r., fot. Janusz Hereźniak

NAJLEPSZA KSIĄŻKA O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Rezerваты : ochrona przyrody w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi i województwa łódzkiego / Romuald Olaczek ; [aut. fot. Mirosław Sobkowiak i in. ; projekt okładki i wnętrza Jerzy Jan Dobrucki] ; Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi. – Józefów : Oficyna Wydawnicza Forest, 2013 (Druk: FINIDR, Republika Czeska), - 183, [1] s. : il. kolor. ; 29 cm. - Bibliogr. s. 180-182. - Z treści: Lubiącym las ; Region Polski Środkowej ; Na gruntach leśnych i państwowych ; Rezerваты przyrody – nieco teorii ; Rezerваты w Polsce Środkowej.

Romuald Olaczek

(ur. w 1934 w Łowiczu) – emerytowany profesor uniwersytetu, geobotanik. Absolwent Liceum Pedagogicznego w Łowiczu. Ukończył studia geograficzne w zakresie geomorfologii na Uniwersytecie Łódzkim (1956), następnie podjął pracę w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ. Na tym wydziale pracował 50 lat, w roku 1983 uzyskał tytuł profesora, pełnił funkcje kierownika Katedry (1981-1995) i dyrektora instytutu. Opracował program i zorganizował pierwszy w polskich uniwersytetach kierunek studiów ochrona środowiska (1991). W pracy badawczej zajmował się florą i roślinnością naturalną i półnaturalną Polski Środkowej oraz teorią i praktyką ochrony przyrody. Odkrył i opisał wiele stanowisk rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych. W zakresie ochrony przyrody jest twórcą koncepcji użytku ekologicznego jako

prawnej formy ochrony, pomysłodawcą i współtwórcą dokumentacji naukowej 4 parków krajobrazowych, kilkudziesięciu rezerwatów, jednego parku narodowego. Jest redaktorem i współautorem czerwonej księgi zagrożonych gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych województwa łódzkiego (2012) oraz serii Parki i ogrody Łodzi. Opublikował ponad 380 prac naukowych oraz popularnonaukowych i publicystycznych, m.in. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski 1:300000 (1995, współautor i współredaktor), książek: Słownik szkolny Ochrona przyrody i środowiska (1999), Skarby przyrody i krajobrazu Polski (2008, wyróżnienie Magazynu Literackiego „Książki”, nagroda „Złota Róża” Festiwalu Nauki w Warszawie), Z biegiem Pilicy (1990, współautor E. Tranda). Jest członkiem Państwowej Rady Ochrony Przyrody (od 1988 r., w latach 1992-1995 przewodniczący), w latach 1957-1990 był sekretarzem i przewodniczącym Wojewódzkiej Rady Ochrony Przyrody w Łodzi. Jest lub był członkiem kilku komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk, rad naukowych parków narodowych Kampinoskiego i Wolińskiego, działań w Polskim Towarzystwie Botanicznym, współpracuje z Lasami Państwowymi. Wyróżniony m.in. Nagrodą Naukową Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (2012) za całokształt pracy naukowej, dyplomem Silver Leaf międzynarodowej organizacji Planta Europa (2011) za ochronę przyrody. Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz Ligi Ochrony Przyrody.

Rezerваты : ochrona przyrody w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi i województwa łódzkiego (fragmenty)

Z rozdz. Region Polski Środkowej (s. 15-16)

Regionem Polski Środkowej, na użytek niniejszej książki, nazywamy połączony obszar w zasięgu terytorialnym Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Łodzi oraz województwa łódzkiego. Opracowanie obejmuje lasy wszystkich 19 nadleśnictw podległych RDLP oraz inne lasy publiczne, w tym lasy państwowe należące do nadleśnictw sąsiednich dyrekcji regionalnych. Granice RDLP i województwa nie pokrywają się. W granicach województwa łódzkiego znajdują się lasy nadleśnictw Gidle (RDLP w Katowicach) i Przedborów (RDLP w Poznaniu). W obydwu są cenne rezerваты utworzone przez leśników łódzkich w czasie, gdy te nadleśnictwa wchodziły w skład

łódzkiego Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych (OZLP). Równocześnie lasy kilku nadleśnictw łódzkich leżą w całości lub częściowo w sąsiednich województwach: mazowieckim (nadleśnictwa: Płock, Gostynin, Łąck, Radziwiłłów), kujawsko-pomorskim (Kutno), świętokrzyskim (Przedbórz), śląskim (Radomsko) i opolskim (Wieluń). [...] (s. 15)

Obszar w zasięgu działania RDLP, obejmujący wszystkie grunty, wynosi ponad 2 223 000 ha, lasy wszelkich rodzajów własności pokrywają na tym obszarze 440 000 ha, natomiast powierzchnia lasów państwowych, na których gospodarują nadleśnictwa, obejmuje 298 000 ha, czyli 67% wszystkich lasów. Powierzchnia leśna pod zarządem RDLP Łódź rozkłada się na terenie 7 województw następująco: w łódzkim leży 785, w mazowieckim 17,55, w świętokrzyskim 2,4%, w kujawsko-pomorskim 1,3%, w opolskim 0,7% i w śląskim 0,1%. [...] (s. 16)

Województwo łódzkie ma najniższy wskaźnik lesistości wśród województw Polski: lasy pokrywają niespełna 21% jego powierzchni, przy średniej krajowej 29%, w niektórych powiatach nawet mniej niż 10% (łęczycki, kutnowski, łowicki). Dodać trzeba, że 30% powierzchni lasów stanowią lasy prywatne, w większości młode i prawie wyłącznie monokultury sosnowe, których jakość przyrodnicza i gospodarcza jest bardzo niska. Podobny wskaźnik lesistości (21%) notuje się dla obszaru działania RDLP, przy czym na obszarze Nadleśnictwa Kutno wynosi on 5%, a Płock 10%; tylko w nielicznych nadleśnictwach lesistość przekracza średnią dla Polski. [...].

Skład gatunkowy drzewostanów RDLP Łódź (wg gatunków panujących): sosna, modrzew – 86%, dąb, jesion, klon, wiąz, jawor – 5,8%, olsza – 3,8%, brzoza – 3,0%, świerk, jodła, daglezią – 0,7%, buk – 0,4%, grab, osika, topola, wierzba, lipa – 0,3%. (s. 19).

Na obszarze Polski Środkowej występują wszystkie prawne formy ochrony, jakie wymienia ustawa o ochronie przyrody. Park narodowy (enklawa Kampinoskiego Parku Narodowego – Ośrodek Hodowli Żubrów);

Rezerваты w liczbie 109, z tego: 89 w województwie łódzkim, 105 na obszarze w granicach RDLP Łódź;

Parki krajobrazowe - 10, z tego 3 poza granicą województwa;

Obszary Natura 2000 (w całości lub częściowo): siedliskowe - 34, ptasie - 6;

Obszary chronionego krajobrazu - 25;

Strefy ochronne dla zwierząt – 57; Pomniki przyrody – około 1000, z tego 415 na gruntach Lasów Państwowych; [...]. (s. 24)

Z rozdz. Na gruntach leśnych i państwowych (s.21).

Lasy i inne grunty należące do państwa są rzeczą podstawą całego systemu ochrony przyrody w Polsce. Ta podstawa opiera się na dwóch filarach: przyrodniczym i społecznym. Filar przyrodniczy to położenie Polski w strefie klimatycznej, gdzie las jest dominującą formacją ekologiczną

W Smardzewicach nawet w zamkniętych zagrodach stworzono żubrom puszczańskie środowisko; fot. Mirosław Sobkowiak

[...] Drugim filarem, który zapewnia skuteczną ochronę przyrody, jest państwowa własność lasów i gruntów leśnych. [...]

Żubry w Smardzewicach (s. 26-27)

[...]Od 1976 roku Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach stał się częścią Kampinoskiego Parku Narodowego. Nadleśnictwo Smardzewice oddało żubrom następny płat starego lasu, obecnie OHŻ zajmuje 72,4 ha, podzielone na sześć zagród. Przebywa w nim średnio 15-20 zwierząt obu płci, co roku odnotowuje się narodziny potomstwa. Można je obserwować i fotografować w zagrodzie pokazowej, ze specjalnie postawionego pomostu widokowego. [...]

Nadleśnictwo Smardzewice gospodaruje w lasach położonych na południe od Tomaszowa Mazowieckiego, w większości leżących po prawej stronie Pilicy. [...] Na gruntach nadleśnictwa znajduje się: 8 rezerwatów przyrody (5 leśnych, po jednym krajobrazowym, torfowiskowym i florystycznym), 2 parki krajobrazowe, 16 dębów pomników przyrody, są użytki ekologiczne i strefy ochronne dla ptaków. W ładnym budynku nadleśnictwa mieści się izba edukacyjna, w terenie są wytyczone dwie ścieżki edukacyjne („Do żubrów” i „Szkolna droga”). Na części terenów leśnych działają rozległe kopalnie odkrywkowe piasków szklarskich i innych surowców, można poznać różne kierunki rekultywacji wyrobisk. [...] (s. 29)

Z rozdz. Rezerваты w Polsce Środkowej (s.39).

W regionie Polski Środkowej znajduje się 109 rezerwatów przyrody, co stanowi 7,5% ogólnej liczby rezerwatów w Polsce (w podobnej proporcji mieści się powierzchnia regionu do powierzchni kraju). Jedynie 6 rezerwatów leży całkowicie, a 2 w większej części, poza gruntami leśnymi. [...] Pozostałe 101 rezerwatów leży na publicznych gruntach leśnych. [...]

Ochrona niepospolitych gatunków drzew.

Trębaczew, las modrzewiowy (173,66 ha, 1958). Rezerwat leży na Wysoczyźnie Rawskiej przy wschodniej granicy województwa [...]. Las wyjątkowej urody i wielkiej wartości otoczony opieką i ochroną leśników natychmiast po upaństwowieniu w 1945 r. Przedmiotem ochrony jest ekosystem ciepłolubnego grądu (wcześniej świetlistej dąbrowy) z drzewostanem modrzewia polskiego. Modrzewie tworzą górną warstwę drzewostanu, ich ażurowe, rozwichrzone korony, jasnozielone latem a złociste jesienią, kotyszają się na wysokości 32-35 m; pnie 120-160-letnich drzew mają 2,5 – 3,6 m obwodu, a szczeliny w grubo spękanej korze są tak głębokie, że czasem ptaki wiją w nich gniazda. Niższą warstwę drzew tworzą dęby, bezszypułkowy i szypułkowy, oraz sosna [...]. Modrzewie rosły tu zapewne „od zawsze”, bowiem są zapisy z początku XVIII stulecia o występowaniu tego gatunku na Wysoczyźnie Rawskiej. Mamy prawo

Czy to węzeł drogowy na leśnej autostradzie dla mrówek i żuków?
Rezerwat Ryś w Nadleśnictwo Przedborów, wilgotny las z wielogatunkowym drzewostanem; fot. Mirosław Sobkowiak

uważać modrzew w Trębaczewie za rodzimy, lokalny ekotyp, niekoniecznie pochodzący z Gór Świętokrzyskich. [...] (s. 46)

Ochrona drzewostanów pamiątkowych.

Dęby w Mszczach im. Jeremiego Kozłowskiego

(39,15 ha, 1989). [...] Rezerwat został utworzony w celu zachowania starodrzewu dębowego o wartości historycznej i dla upamiętnienia wybitnego leśnika. Położony 6 km na północny-wschód od Piotrkowa Trybunalskiego (Nadleśnictwo Piotrków) obejmuje brzeżny fragment lasu koło wsi Mszczce [...]. W rezerwacie, na siedlisku grądowym, rośnie około 100 dębów szypułkowych o obwodach pni 2,5-4,2 m; [...] Wiek tych dębów w planie urządzenia lasu na lata 1967-1976 był oceniany w poszczególnych wydzieleniach na 110-180, 150-200, 170-190 lat, obecnie są one o 45 lat starsze. Obok dębu szypułkowego w rezerwacie rośnie jeszcze 17 innych gatunków drzew i 16 gatunków krzewów leśnych [...]. W grudniu 1984 r. Wojewódzki Komitet Ochrony Przyrody w Piotrkowie Trybunalskim, rozpatrując projekt rezerwatu dębowego w Mszczach podjął uchwałę o nadaniu mu imienia Jeremiego Kozłowskiego. Mgr inż. Jeremi Kozłowski (1902-1964) urodził się z Łodzi; w 1928 r. ukończył studia na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego; [...] Od 1938 do 1957 r. (z przerwą wojenną) był nadleśniczym w ówczesnym Nadleśnictwie Mszczce [...]. W czasie okupacji pracował w lesie pod rządami niemieckiego Forstmeistra. Starał się chronić wartościowe drzewostany wycinane bezlitośnie przez okupantów. Te, które są obecnie rezerwatem, wybronił przekonując Niemców do zachowania starodrzewu jako estetycznego otoczenia urzędu i mieszkania Forstmeistra i reprezentacyjnego miejsca spotkań. Po wyzwoleniu odbudowywał służby leśnie w powiecie piotrkowskim [...]. Był leśnikiem wielkiej wiedzy, człowiekiem zasad, nieposzlakowanej uczciwości i pasjonatem swojego zawodu.

Drzewa na granicy zasięgu.

[...] granice w przyrodzie mają charakter strefowy, nie liniowy, toteż w przeszłości stanowiska drzew na granicy zasięgu układają się w przestrzeni w strefę o szerokości

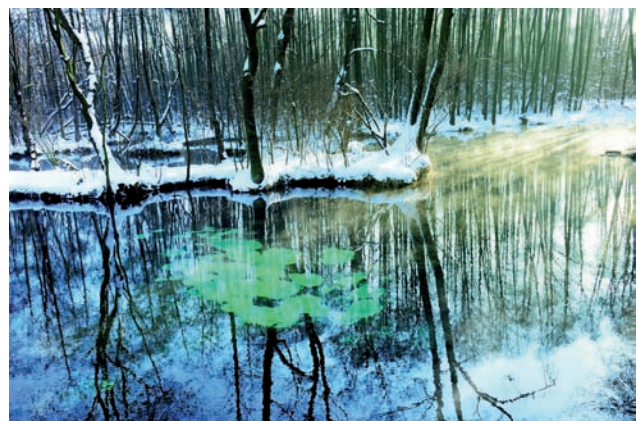
kilku kilometrów. Obecnie ta strefa nie ma ciągłości, jest porozrywana, bowiem prawie 80% powierzchni regionu zajmują tereny rolnicze i osiedlowe, a większość lasów na pozostałych 20% nosi ślady dawnej gospodarki, preferującej sosnę i dość swobodnie traktującej naturalne rozmieszczenie gatunków. (s. 70)

Lasy bukowe na granicy zasięgu.

Ryś (54,10 ha, 1977). Rezerwat znajduje się w głębi uroczyska leśnego, po wschodniej stronie drogi krajowej nr 14, pomiędzy Lututowem a Sokolnikami (Nadleśnictwo Przedborów), na wysokości 170 m n.p.m. [...] Obecnie, po 35 latach ochrony rezerwatowej, las nabrął wyrazu dzikości. Najcenniejszy jego fragment to płat kwaśnej buczyny z drzewami w różnym wieku (pojedyncze buki, dęby i graby do 160 lat). [...] (s. 82-83)

Jodła na granicy zasięgu.

Zabrzeźnia (27,62 ha, 1984). Rezerwat leży przy zachodniej granicy miasta Głowna, po lewej stronie drogi z Głowna do Bielaw przez Waliszew (Nadleśnictwo Grotniki). Jest to ważny punkt na geobotanicznej mapie Polski, jako krańcowe stanowisko jodły: najniżej położone w Polsce (130-135 m n. p.m.) i najdalej na północ wysunięte na obszarze między Wisłą a Odrą. [...] Najważniejszy składnik leśnej flory – jodła – jest w bardzo złej kondycji: starsze drzewa wymarły lub wymierają, ich potomstwo samosiewne ledwo wegetuje, leśnicy starają się je utrzymać, m. in. podsadzając i ogradzając kępy młodych jodeł po prześwietleniu górnej warstwy drzewostanu. Ten zły stan jodły jest skutkiem osuszenia środowiska leśnego, dewastacji drzewostanu pod koniec wojny i tuż po wojnie (w lesie kopano doły do magazynowania beczek z paliwem i innych materiałów). Las jest traktowany jako podmiejski teren spacerowy. Z rezerwatem graniczą działki budowlane, przed wojną było to lotnisko (stąd przyjęła się nazwa tej części Głowna: Nowe Zakopane). Rezerwat jest dość dziwnym tworem, w którym sztucznie staramy się podtrzymać istnienie obiektu

Rezerwat Niebieskie Źródła (miasto Tomaszów Mazowiecki i Nadleśnictwo Smardzewice). Wywierzynisko najlepiej jest oglądać zimą, nie wówczas nie zastania pulsującego na dnie piasku; fot. Mirosław Sobkowiak

przyrodniczego, który wcześniejsza działalność ludzka, a może i sama przyroda, skazały na wymarcie. (s. 92-93)

Rezerwy ekosystemów leśnych.

Żądłowice (241,19 ha, 1968, 2001). Niezwykły krajobraz leśny utworzony z kontrastowo różnych zespołów roślinnych: olsów i borów sosnowych. [...] Rezerwat leży na drugiej (nadzalewowej) terasie doliny Pilicy (142-145 m. n. p.m.), po jej lewej stronie pomiędzy Inowłodzem a Rzeczą (Nadleśnictwo Spała). Rzeka płynie 100-300 m od granicy rezerwatu w poziomie o 3 m niższym. Dolinki porośnięte są olsami porzeczkowymi z drzewostanami w różnym wieku. Latem, ciemne korony olsz nad czarnobrunatną wodą, a zimą czarne pnie i biel śniegu, tworzą kontrast z widnymi, suchymi i zielonymi borami sosnowymi, rosnącymi obok na piaszczystych grzędach rozdzielających dolinki. [...] (s. 103)

Polesie Konstantynowskie

(9,80 ha, 1930, 1954). Pierwszy w Polsce i jeden z niewielu w Europie rezerwatów leśnych utworzonych w granicach dużego miasta (3 km od przynajmniej jednej ulicy Piotrkowskiej). Jest on pozostałością lasu miejskiego, który padł ofiarą wycięcia podczas wojny 1914-1918. Na miejscu lasu miasto założyło park typu ludowego z szerokim programem edukacyjnym, w którym mieściła się też funkcja rezerwatu, jako przykładu naturalnego lasu. [...] (s. 107)

Rezerwy florystyczne.

Małecz (9,15 ha, 1987). Rezerwat powstał dla ochrony różanecznika żółtego (azali pontyjskiej), znajdującej się w głębi lasu między Lubochnią a Ujazdem (Nadleśnictwo Spała), 3 km na północ od wsi Skrzynki. W borze mieszanym sosnowo-dębowym z drzewostanem w wieku 140-150 lat rośnie około 50 krzewów, pojedynczo lub w kępach, więcej w wilgotnej postaci boru niż w typowej. Różanecznik żółty nie jest gatunkiem miejscowym. Został posadzony w 1928 r. w lesie majątku Ujazd z sadzonek sprowadzonych przez Jana Ostrowskiego, ówczesnego właściciela dóbr, z lasów na Wołyniu, gdzie jego ojczyna (stąd też pochodzi różanecznik w Niebieskich Źródłach, posadzony w 1935 r.). (s. 145)

Rezerwy leśnych krajobrazów.

Do tej grupy zaliczamy objęte ochroną rezerwatową obszary leśne, na których składniki środowiska – rzeźba terenu, woda, roślinność i zabytki historyczne – tworzą harmonijną całość, chociaż każdy składnik z osobna może mieć przeciętną wartość. (s. 148).

Góra Chełmo (41,31 ha, 1967). Rezerwatem jest lesiste

wzgórze (323 m. n.p.m.) o wyrazistym profilu, widoczne z dużej odległości, położone koło wsi Chełmo, 8 km na zachód od Przedborza (Nadleśnictwo Radomsko). Zbudowane z piaskowca kredowego (alb) wznosi się 100 m ponad falistą równiną i przypomina, że to już Wyżyna Małopolska. [...] Na szczycie góry był gród obronny, który funkcjonował w X i XI wieku, w XII wieku na miejscu grodu wzniesiono kościół. W tym czasie góra nie mogła być pokryta lasem ze względów obronnych, na zboczach zapewne były pastwiska. W XIV wieku osadnictwo opuściło szczyt góry. Pozostało grodzisko z trzema wałami i fosami, które wraz z całą górą porasta wspaniały las z wielogatunkowym drzewostanem w wieku 100-150 lat. W obrębie wałów i wokół grodziska jest to grąd małopolski w odmianie wyżynnej. Głównymi

składnikami drzewostanu są tu jawor, klon zwyczajny, buk i grab, mało dębu szypułkowego i jeszcze mniej lipy szerokolistnej; wiosną w runie masowo kwitną: kokorycz pełna, złoć żółta, zdrojówka rutewkowata i zawilec żółty. [...] Rezerwat jest interesujący m. in. jako przykład naturalnego odtworzenia się lasu po kilku wiekach bezleśności. [...] (s. 149)

Ekosystemy nieleśne wśród lasów.

Polana Siwica (68,38 ha, 1998). Rezerwat znajduje się w głębi lasu byłego majątku Nieborów, koło wsi Piaski (Nadleśnictwo Smardzewice). [...] Rozległa przestrzeń otwartych zbiorowisk roślinnych wśród wysokopiennych lasów dębowo-sosnowych – unikatowe zjawisko we współczesnym krajobrazie – umożliwia życie bardzo

bogatej faunie ptaków i owadów. To ostatnia z wielu dawnych polan Puszczy Bolimowskiej, która dzięki czynnej ochronie ma szansę przetrwać jako historyczny relikw krajobrazu polan. A może należałoby napisać – krajobrazu Polan, naszych praojców?

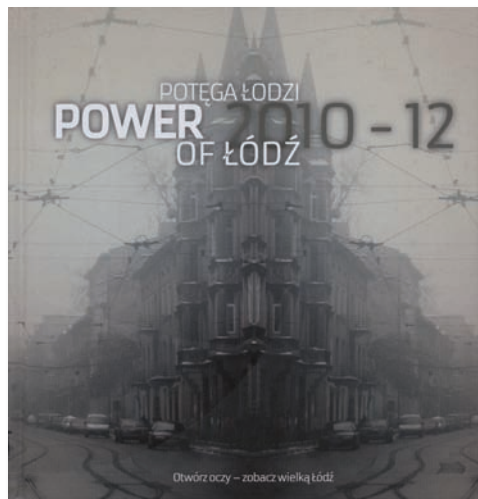
Wspomnienie z okolic Polany Siwica, rok 1947. Sierpień – na drutach telefonicznych po kilka krasek razem, dziesiątki pięknie ubarwionych ptaków wszędzie obecnych w okolicy Nieborowa i Arkadii... Sierpniowy poranek, polana Siwica, za stawami: mgła – szara przy ziemi, biała wyżej, a różowa na powierzchni, nad nią w przezroczystym powietrzu zda się płynić ogromny wieniec poroża jelenia; sam ich nosiciel skryty we mgle. Październik ... Ciemnym wieczorem wychodzimy na skraj lasu w Piaskach, nigdzie żadnego światelka, bo prąd elektryczny w te strony jeszcze nie dotarł, wtem niebo rozjarza się wspaniałą zorzą polarną ... stoimy oczarowani bez ruchu ... (Olaczek R. Monographiae Botanicae, vol. 85, 1999, str. 8). (s. 165)

Rezerwat Korzeń w Nadleśnictwie Złoczew, wyspy pływające na dystroficznym jeziorze; fot. Mirosław Sobkowiak

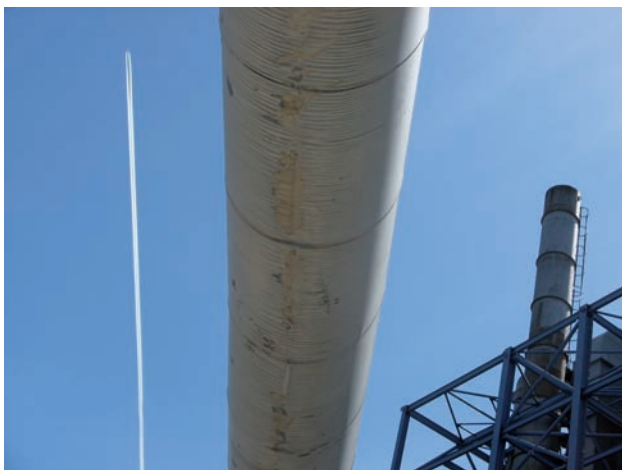
NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ŁÓDZI

Potęga Łodzi = Power of Łódź : 2010-12 / [opieka artystyczna Marek Janiak, Włodzimierz Adamiak, Marcin Wasilewski ; projekt graficzny i skład Marcin Wasilewski ; wstęp Włodzimierz Adamiak, Ewa M. Boryczka]. – Łódź : Fundacja Ulicy Piotrkowskiej : Urząd Miasta Łodzi, 2013 (Drukarnia Dimograf). - 247, [5] s. : il. (gł. kolor.) ; 24 cm. - Album fotograficzny. - Na s. przedtyt.: Otwórz oczy - zobacz wielką Łódź, Open your eyes - see great Łódź.

Ze wstępu:

Oddajemy Państwu do rąk kolejny, drugi album „Potęga Łodzi – Power of Łódź”. Zawiera on 240 obrazów Łodzi, widzianej oczami dzieci i dorosłych, amatorów i profesjonalistów w sztuce fotografii. Łączy ich nieobojętny stosunek do niezwykłego miasta, jakim jest Łódź. Przedstawione w albumie prace są wybranymi, nagrodzonymi i wyróżnionymi ekspozycją z kilku tysięcy prac, zgłoszonych w czwartej, piątej i szóstej edycji (lata 2010-2012) Konkursu Fotograficznego o tym samym, co album tytule. [...] Włodzimierz Adamiak, Ewa M. Boryczka.

Joanna Pilas, Równoległość, I nagroda, kategoria do 16 lat, IV edycja (2010)

Beata Nowicka, Stary Cmentarz zimą, wystawa, kategoria open, IV edycja (2010)

Andrzej Pacholik, Zakochani w Łodzi, wyróżnienie, kategoria do 16 lat, IV edycja (2010)

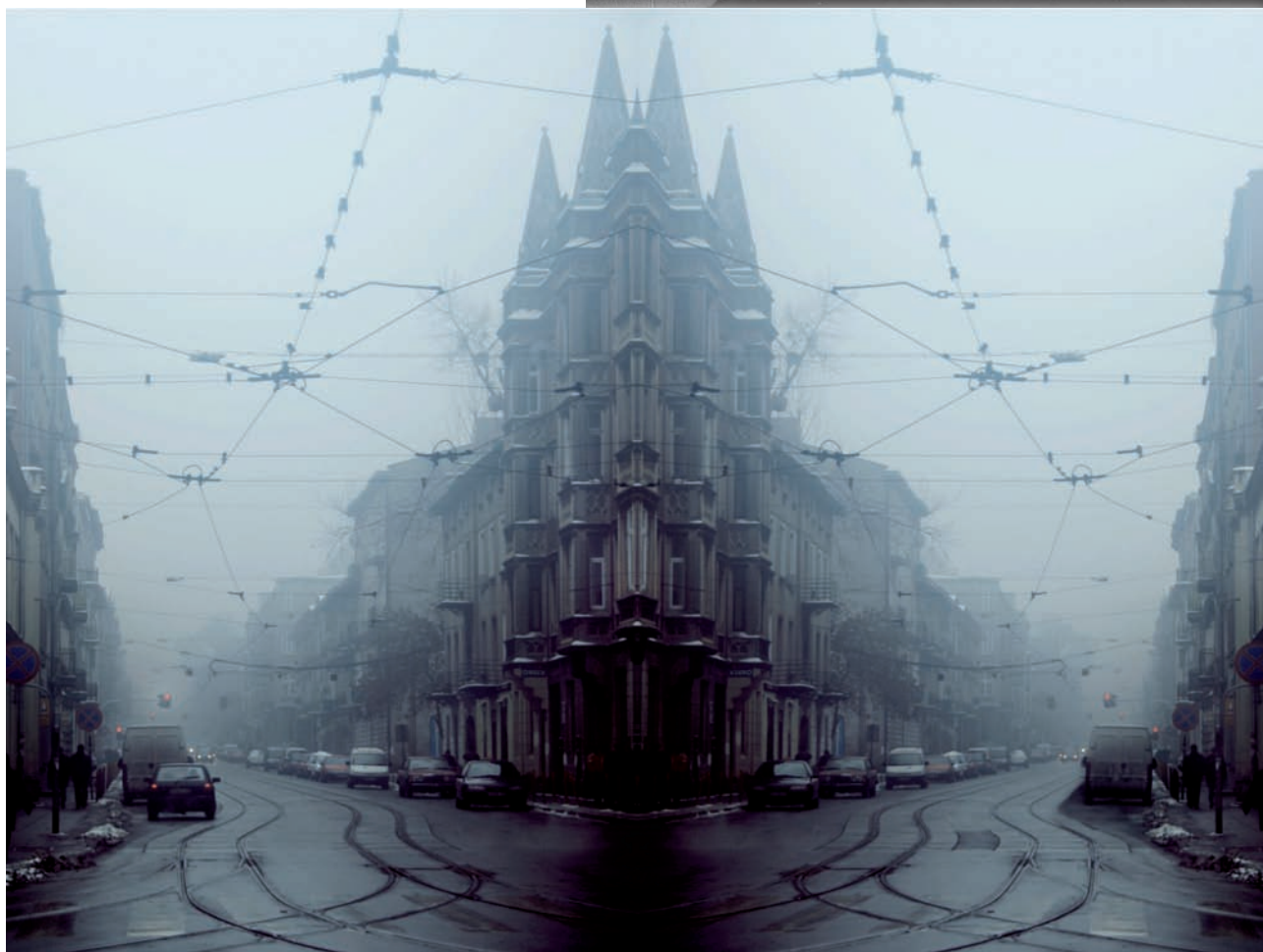
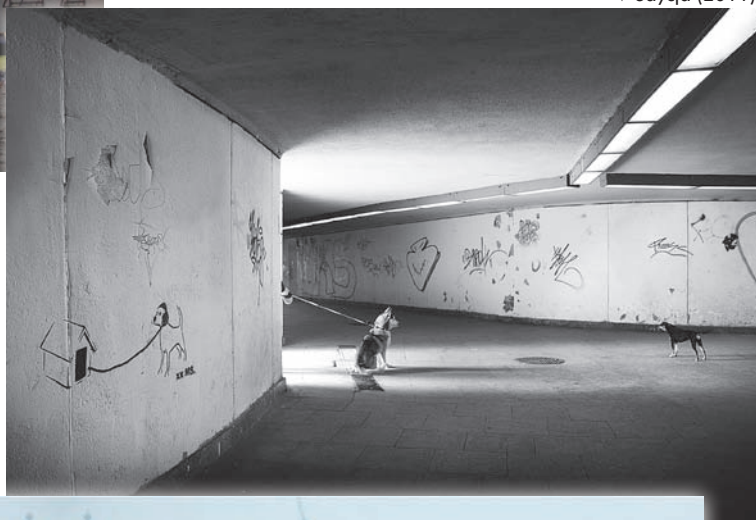

Piotr Pardus, Gry uliczne, wyróżnienie, kategoria open, IV edycja (2010)

Tomasz Grzeszczak, Okrążając Manhattan 3, wystawa, kategoria open, V edycja (2011)

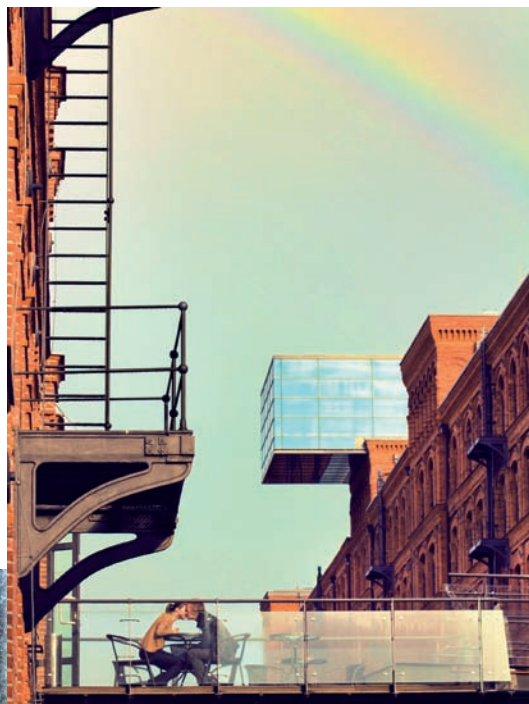
Dobrawa Rutkowska, Cykl „Spotkania jak z obrazka I”, III nagroda, kategoria open, V edycja (2011)

Agata Opalińska, Odbicie II. Gdańska 2, wystawa, kategoria open, V edycja (2011)

Michał Matuszak, Księży Młyn, wystawa, kategoria open, VI edycja (2012)

Michał Ludwiczak, Fabryka uczuć, wystawa, kategoria open, VI edycja (2012)

Sona Sabara, Dywan, wystawa, kategoria open, VI edycja (2012)

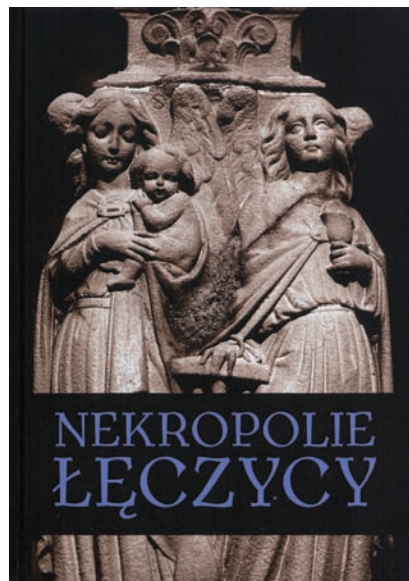
Kornelia Mielczarek, Nie na pocztówkę, wystawa, kategoria open, VI edycja (2012)

Maciej Kawczyński, Feniks, Nagroda Architekta Miasta Łodzi, kategoria open, VI edycja (2012)

NAJLEPSZE WYDAWNICTWO ALBUMOWE O ZIEMI ŁÓDZKIEJ

Nekropolie Łęczycy : piękno ukryte w detalu / [red. Lucyna Sztompka ; zespół red. Alicja Łosińska, Maria Sęczkowska, Mirosława Żydek, Mirosław Pisarkiewicz, Bolesław SolarSKI ; tekst Mirosław Pisarkiewicz ; wybór i opis zdjęć Alicja Łosińska ; fotografie Przemysław Marynowski] ; Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział w Łęczycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej, Archiwum Państwowe w Płocku. Oddział w Łęczycy. - Łęczycza : Towarzystwo Naukowe Płockie. Oddział, 2013 (Łódź : Print Extra). - 120 s. : il. kolor. ; 25 cm.

Mirosław Pisarkiewicz o łęczyckich cmentarzach (fragmenty)

Cmentarz rzymskokatolicki

Cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Kaliskiej w Łęczycy jest nekropolią o średniowiecznych korzeniach. Pierwotnie ulokowany był wokół kościoła farnego p.w. św. Andrzeja Apostoła. Działająca w mieście w czasach stanisławowskich Komisja Dobrego Porządku (Boni Ordinis) uważając, że wyziewy powstające z rozkładu ciał są niezdrowe dla mieszkańców nakazała w 1789 r. chowanie zmarłych poza obrębem miasta. [...] Należy przyjąć, że cmentarz zaczęto przenosić spod fary po zaleceniach z 1789 r. Istniejący od średniowiecza cmentarz przykościelny zamknięto ostatecznie w 1803 r. Przeniesiony cmentarz ulokowano przy drodze do Poddębic na zachód od miasta. Nekropolia pozostaje w tym miejscu do dnia dzisiejszego.[...] Istnieje zatem prawdopodobieństwo, że istniał przy obecnej ul. Kaliskiej od końca XVIII w. lub 1803 r. [...] W październiku 1914 r. walki o Łęczycę prowadzone między wojskami rosyjskimi i niemieckimi (Bitwa Łódzka/ Operacja Łódzka) objęły także teren cmentarza. Pociski zdewastowały część nekropolii [...] Cmentarz wojenny powstał w 1915 lub 1916 r. Wykonała go łęczycka firma kamieniarska **A. H. Landaua**. Spoczęło na nim ok. 300 żołnierzy armii niemieckiej i, w części prawosławnej, rosyjskiej. W maju 1915 r. Rada Miasta zdecydował o postawieniu krzyży na grobach żołnierzy rosyjskich poległych w 1914 r., oraz zaakceptowała projekt pomnika żołnierzy niemieckich. Trudno ocenić liczbę żołnierzy rosyjskich pochowanych na cmentarzu – do dziś zachowały się relikty grobów około 40 z nich. W 1939 r. na obszarze cmentarza prawosławnego i przyległych kwater pochowano ok. 700 żołnierzy polskich poległych w Bitwie nad Bzurą. [...] Kilkakrotnie zabytki cmentarne były inwentaryzowane przez służby konserwatorskie. [...]. Zgodnie

ze spisem z 1985 r. na cmentarzu znajdowało się 106 obiektów z lat 1840 – 1918. Najstarszym obiektem był wówczas neoklasycyistyczny monument na grobie **Petroneli z Borettich Bethier** († 1840). Rozebrano go w 1985 r. Natomiast wykopano przypadkowo w latach 90. XX w. płytę pamięci **Nikodema Radolińskiego** († 1837), która jest obecnie najstarszym zabytkiem sepulkralnym cmentarza. W 1988 r. łęczycki oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego powołał komisję ds. ratowania zabytków

Fragment pomnika Stanisława Czajkowskiego (1952-2006),
Fot. Przemysław Marynowski

amentarza parafialnego. Wyremontowano jej starym 12 zabytkowych nagrobków. W 1995 r. oddział TNP w Łęczycy zainicjował powstanie Komitetu Ratowania Zabytków Cmentarza Parafialnego w Łęczycy. Do 1997 r. wyremontowano kilkadziesiąt zabytków cmentarnych i utworzono ekumeniczne (katolicko - prawosławne) lapidarium w pobliżu cmentarza wojennego żołnierzy poległych w Bitwie nad Bzurą. [...] W styczniu 2003 r. dokonano profana-

Dolny fragment żeliwnego krzyża na grobie Ludwika z Kłopotowskich Kurzykowskiej (żyła lat 30, zm. 6 czerwca 1856). Grób rodzinny. Fot. Przemysław Marynowski

cji cmentarza. Z cmentarnych pomników skradziono ok. 150 metalowych pasyjek. Policji nie udało się ustalić sprawców. W 2004 r. Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej wydało „Historię grobami pisaną” – obszerną monografię cmentarza przy ul. Kaliskiej w Łęczycy. Na cmentarzu znajduje się wiele wysokiej klasy rzeźb i dzieł sztuki kamieniarskiej. Najcenniejszym pod względem artystycznym pomnikiem jest monument z czerwonego piaskowca ustawiony na grobie **Stanisława Karśnickiego** († 1916) – ozdobiony popiersiem zmarłego pomnik powstał w firmie **W. Czaplńskiego** w Łodzi. Inne wybitne dzieła sztuki ustawiono m.in. na grobach: **Jędrusia „Pompuli” Dołęgowskiego** († 1920) – figurę przedstawiającą zmarłego chłopczyka wykonała firma **G. Dobrzyńskiego** z Włocławka. [...] (s. 9-13)

Cmentarz ewangelicko – augsburski

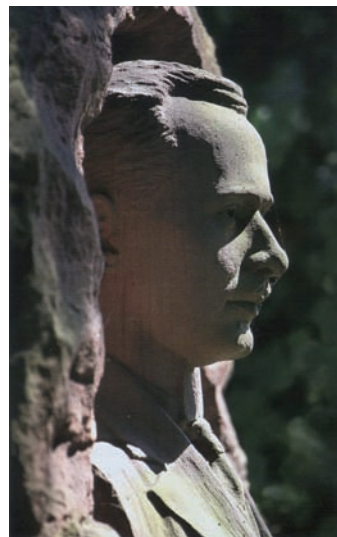
[...] Początkowo zmarłych ewangelików chowano na cmentarzu rzymskokatolickim, najprawdopodobniej tym położonym opodal Waliszewa, choć niektórzy badacze twierdzą, że na przeniesionym spod kościoła św. Andrzeja Apostoła cmentarzu przy obecnej ul. Kaliskiej. Z czasem liczba ludności ewangelickiej w Łęczycy tak wzrosła, że postanowiono utworzyć dla niej odrębny cmentarz wyznaniowy. Nekropolia istnieje do dzisiaj i położona jest w południowej części mia-

Pomnik Jędrusia Pampuli Dołęgowskiego (żył 1 rok i 10 miesięcy), zm. 18 stycznia 1920. Fot. Przemysław Marynowski

sta przy ul. Górniczej i Polnej. [...] W 1914 r. żołnierze I pp Legionów Piłsudskiego walczyli na obszarze cmentarza z wojskami rosyjskimi. W 1915 r. Niemcy utworzyli na cmentarzu ewangelickim kwaterę wojenną dla żołnierzy swojej armii poległych w 1914 r. w walkach w Łęczycy i Ziemi Łęczyckiej. [...] W latach 70. XX w. zaprzestano chowania zmarłych na cmentarzu ewangelickim. Cmentarz całkowicie zarósł a wiele obiektów uległo zniszczeniu lub uszkodzeniu. W latach 1991 – 1993 prowadzono na terenie nekropolii działania ratunkowe, którymi kierował Komitet Ratowania Cmentarza Ewangelicko – Augsburgskiego w Łęczycy. [...] Od roku 2007 miały miejsce na cmentarzu liczne akty kradzieży i wandalizmu. Zniszczono celowo kamienny krzyż na grobowcu rodziny Bredłów. Zniknęło wiele elementów metalowych z wyposażenia licznych grobów. [...] Dominantą architektoniczną a zarazem fenomenem cmentarza, jest powstałe pod koniec XIX w. mauzoleum rodziny Boetticherów - współtwórców Towarzystwa Przemysłowego „Leśmierz”. Obiekt ma

formę rozległego tarasu, pod którym umieszczone są krypty. Na powierzchni budowlę znajdują się również groby, m.in. secesyjny pomnik z piaskowca upamiętniający Stanisława Boettichera wykonany w firmie Urbanowskiego w Łodzi. Szczególnym dziełem rzeźbiarskim jest uszkodzony pomnik przedstawiający dwójkę dzieci chroniących się przed deszczem ustawiony na grobie Stefcia († 1878) i Wandzi († 1879) Boetticher. Secesyjne ogrodzenie otaczające mauzoleum wykonała Fabryka Wyrobów Żelaznych Wł. Gostyńskiego i Sp. w Warszawie. [...] Z najciekawszych zabytków cmentarza warto wymienić granitowy pomnik wykonany w firmie A. Fiebiegera z Kalisza postawiony na grobie rodziny Stillerów. [...] Cmentarz, będący ważnym miejscem pochówku zasłużonych łęczycan wyznania ewangelicko – augsburskiego jest obecnie sporadycznie użytkowany do celów grzebalnych. (s. 61-63)

Pomnik nagrobny Stanisława Karśnickiego (1887-1916). Fot. Przemysław Marynowski

sta przy ul. Górniczej i Polnej. [...] W 1914 r. żołnierze I pp Legionów Piłsudskiego walczyli na obszarze cmentarza z wojskami rosyjskimi. W 1915 r. Niemcy utworzyli na cmentarzu ewangelickim kwaterę wojenną dla żołnierzy swojej armii poległych w 1914 r. w walkach w Łęczycy i Ziemi Łęczyckiej. [...] W latach 70. XX w. zaprzestano chowania zmarłych na cmentarzu ewangelickim. Cmentarz całkowicie zarósł a wiele obiektów uległo zniszczeniu lub uszkodzeniu. W latach 1991 – 1993 prowadzono na terenie nekropolii działania ratunkowe, którymi kierował Komitet Ratowania Cmentarza Ewangelicko – Augsburgskiego w Łęczycy. [...] Od roku 2007 miały miejsce na cmentarzu liczne akty kradzieży i wandalizmu. Zniszczono celowo kamienny krzyż na grobowcu rodziny Bredłów. Zniknęło wiele elementów metalowych z wyposażenia licznych grobów. [...] Dominantą architektoniczną a zarazem fenomenem cmentarza, jest powstałe pod koniec XIX w. mauzoleum rodziny Boetticherów - współtwórców Towarzystwa Przemysłowego „Leśmierz”. Obiekt ma formę rozległego tarasu, pod którym umieszczone są krypty. Na powierzchni budowlę znajdują się również groby, m.in. secesyjny pomnik z piaskowca upamiętniający Stanisława Boettichera wykonany w firmie Urbanowskiego w Łodzi. Szczególnym dziełem rzeźbiarskim jest uszkodzony pomnik przedstawiający dwójkę dzieci chroniących się przed deszczem ustawiony na grobie Stefcia († 1878) i Wandzi († 1879) Boetticher. Secesyjne ogrodzenie otaczające mauzoleum wykonała Fabryka Wyrobów Żelaznych Wł. Gostyńskiego i Sp. w Warszawie. [...] Z najciekawszych zabytków cmentarza warto wymienić granitowy pomnik wykonany w firmie A. Fiebiegera z Kalisza postawiony na grobie rodziny Stillerów. [...] Cmentarz, będący ważnym miejscem pochówku zasłużonych łęczycan wyznania ewangelicko – augsburskiego jest obecnie sporadycznie użytkowany do celów grzebalnych. (s. 61-63)

Cmentarz prawosławny

[...] Po Powstaniu Listopadowym umieszczono w mieście liczny garnizon wojsk rosyjskich, a z czasem przybyli także urzędnicy z rodzinami. Już w 1832 r. odnotowano stałą obecność armii rosyjskiej w mieście. Z czasem liczebność wojsk carskich w miejscowości wzrosła. Według niektórych badaczy garnizon mógł liczyć w pewnych okresach nawet 1000 – 2000 żołnierzy. Wielu prawosławnych przebywało tu również czasowo. Natomiast

stała prawosławna ludność cywilna zamieszkująca Łęczycę nie przekraczała w XIX w. 50 – 60 osób. Większość prawosławnych opuściła miasto w 1914 r. Umieszczenie w Łęczycy garnizonu rosyjskiego i osiedlenie się cywilnej ludności prawosławnej skutkowało potrzebą założenia cmentarza prawosławnego. Już

Pomnik dzieci: Wandzi Boetticher (1872-1879) i Stefcia Boettichera (1874-1878) z mauzoleum rodziny Boetticharów.
Fot. Przemysław Marynowski

w latach 30. XIX w. Rosjanie anektowali na potrzeby prawosławnych 1/3 powierzchni cmentarza rzymskokatolickiego przy obecnej ul. Kaliskiej. [...] Najstarszy z zachowanych obiektów w dawnej części prawosławnej powstał po 1844 r. na grobie Olimpiady Iwanownej z Wołkowych Majmieskuł. Niemal wszystkie zachowane pomniki świadczą o zamożności Rosjan. [...] Wśród grobów cywilnych wyróżnia się żeliwna kanelowana kolumna ozdobiona

bogato zdobioną kratą. Postawiono ją na grobie Olimpiady Iwanowny z Wołkowych Majmieskuł († 1844) [...] Trzecią grupę pochówków stanowią żołnierze rosyjscy polegli w 1914 r. w Bitwie Łódzkiej. [...] Cmentarz prawosławny został zlikwidowany w okresie II RP, a jego obszar przywrócono rzymskokatolickiej parafii p.w. św. Andrzeja Apostoła. [...] (s. 83-84)

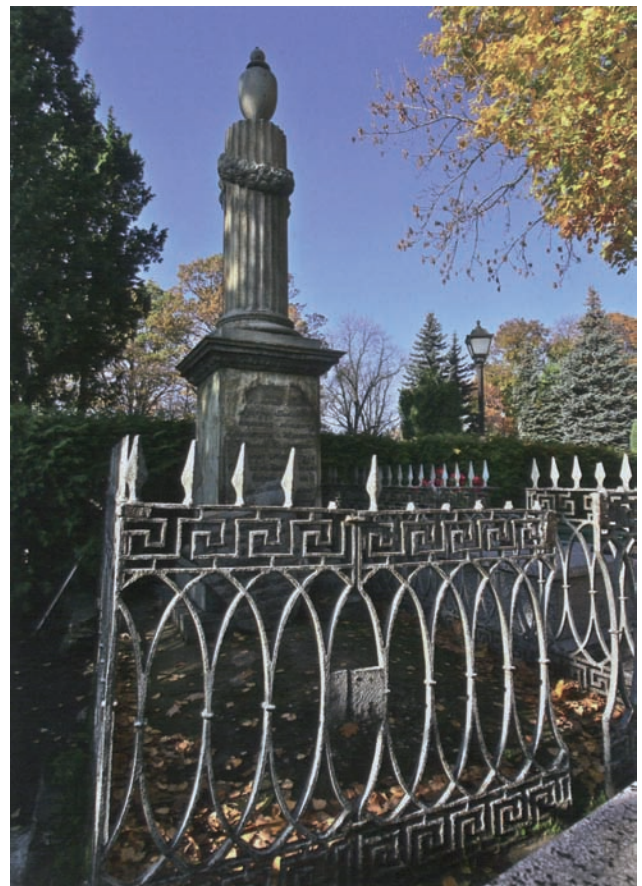
Kirkut (kirchol)

[...] Najstarsze, jak dotąd, zapiski dotyczące żydowskiej ludności Łęczycy pochodzą z XV w. Przy obecnym stanie wiedzy należy założyć, że wtedy też najprawdopodobniej założono kirkut, zwany przez Łęczycan w późniejszych wiekach „kircholem”. Nie jest znana jego pierwotna lokalizacja. Przyjmując jednak założenie, że w tradycji żydowskiej miejsca pochówku nie podlegają likwidacji a teren służący do chowania zmarłych jest nienaruszalny, można przyjąć tezę, że kirkut powstał na skraju Pradoliny, nad Błotami, czyli na północny – zachód od ówczesnego miasta, czyli w miejscu, w którym egzystował do II wojny światowej, czy też ostatecznej likwidacji po 1973 r. [...] Na kirkucie spoczęli także przodkowie pisarki Agaty

Fragment macewy Fajgli, zmarłej w 1830 r.
Fot. Przemysław Marynowski

Tuszyńskiej, wywodzącej się z zasłużonych dla Łęczycy rodów Hermanów, Przedborskich i Goldsteinów. Należy założyć, że około 600 żydowskich więźniów łęczyckiego getta, zmarłych lub zamordowanych (także w publicznych egzekucjach) między 1941 a 1942 r. pochowano na kirkucie. Przy czym prawdopodobnie od 1940 r. trwała nakazana przez Niemców, a personalnie przez hitlerowskiego starostę W. Josta, rozbiórka uszkodzonego podczas Bitwy nad Bzurą kircholu dokonywana rękami łęczyckich Żydów. Z macew zbudowano m.in. część ul. Belwederskiej i chodnik biegnący wzdłuż niej do stacji kolejowej. Macewy ułożono napisami do góry, aby przechodnie musieli po nich deptać. Po zakończeniu wojny macewy tworzące chodnik zebrano w przyzmy na obszarze byłego kirkutu. W latach 70. XX w. przyzmy zlikwidowano. Nie ma pewnych informacji o losie nagrobków. Łęczycanie twierdzą, że użyto ich do budowy fundamentów pobliskich bloków mieszkalnych. [...] Zachowało się niewiele macew (maceb) z łęczyckiego cmentarza. Każda z nich ma charakter pionowej steli zakończonej półokrągłym łukiem. To symbol bramy między światami. [...] (s. 97-100)

Pomnik - kolumna Olimpiady Iwanowny z Wołkowych Majmieskuł (1823-1844). Najstarszy na cmentarzu pomnik prawosławny.
Fot. Przemysław Marynowski

O Nagrodzie SUPEREKLIBRIS

Nagroda "Supereklibris" została ustanowiona w 2010 r. z inicjatywy Barbary Czajki, dyrektora Biblioteki. Laureatami pierwszej edycji Nagrody Supereklibris zostali w roku 2010 Ryszard Bonisławski i Jacek Kusiński, a Nagrodą były litografie autorstwa Witolda Warzywody, profesora Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Laureatami drugiej edycji zostali w 2011 r. prof. Tadeusz Olejnik z Wielunia oraz „Wędrownik” – kwartalnik krajoznawczy Regionalnej Pracowni Krajoznawczej PTTK w Łodzi, a Nagrodą były litografie autorstwa Sebastiana Augustowskiego i Rafała Żelazo wykonane w pracowni prof. W. Warzywody. W roku 2012 laureatami zostali: Andrzej Gramsz (pośmiertnie), Krystyna Wieczorek oraz kwartalnik "Kronika Miasta Łodzi", w roku następnym: Bohdan Olszewski, Kazimierz Perzyna i Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. Nagrodą od roku 2012 jest okolicznościowa statuetka zaprojektowana i wykonana przez artystę rzeźbiarza Rafała Frankiewicza. Okolicznościowe dyplomy są autorstwa artysty grafika Włodzimierza Rudnickiego.

Laureaci Nagrody SUPEREKLIBRIS

za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej i Łodzi

Rok 2010

RYSZARD BONISŁAWSKI - wybitny znawca historii i zabytków Łodzi oraz Ziemi Łódzkiej, przewodnik turystyczny, autor promujący Łódź i region na antenie łódzkiej telewizji, dyrektor Centrum Informacji Turystycznej. Autor, współautor, redaktor kilkudziesięciu opracowań adresowanych dla różnego kręgu odbiorców, w tym do łodzian chcących poznać i zgłębić tę tematykę oraz do turystów odwiedzających nasze miasto i województwo. Jest autorem tekstów m. in. do następujących publikacji: Łódź na starych pocztówkach (1998), Magiczne miejsca: (1998), Łódź: przewodnik: historia, zwiedzanie, kultura, informacje praktyczne (kilka wydań od roku 2001), Łódzkie judaika na starych pocztówkach (2002), Niemcy łódzcy.(2005), Łódź – portret miasta (2006), Piotrkowska – spacer pierwszy, (2006), Piotrkowska – spacer drugi (2007), Stowarzyszenie śpiewacze „Harmonia” 1886-2006 (2006), Łódź - barwy miasta. (trzy wydania od roku 2007), Województwo łódzkie : przewodnik turystyczny (2007), Spacerownik łódzki, (2008), Sentymalna podróż po Łodzi : Łódź na starych fotografiach Włodzimierza Pfeiffera (2009), Księga fabryk Łodzi (2009), Piękno Ziemi Łódzkiej (2009), Spacerownik łódzki. 2 (2010). Ryszard Bonisławski jest ikoną turystycznej Łodzi i łódzkiego regionu.

JACEK KUSIŃSKI - artysta fotografik, autor fotografii i koncepcji wydawniczej do następujących albumów: Piotrkowska : spacer pierwszy (Nagrodę Złoty Ekslibris za rok 2006 w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi), Piotrkowska : spacer drugi (nominacja do Nagrody Złoty Ekslibris za rok 2007, w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi), Miasto – City (Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2008 w kategorii

Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi). Księga fabryk Łodzi Nagroda Złoty Ekslibris za rok 2009 w kategorii Najlepsze Wydawnictwo Albumowe o Łodzi). Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoka jakość edytorska wymienionych wydawnictw.

Rok 2011

PROFESOR TADEUSZ OLEJNIK – wybitny historyk, działacz społeczny, regionalista, autor ponad 250 prac naukowych i popularnonaukowych, w tym kilkunastu książek. Spośród kilku książek wydanych pod redakcją Profesora, „Monografia gminy Mokrsko” została laureatką Nagrody Złoty Ekslibris za rok 2004 w kategorii Najlepsza książka o Ziemi Łódzkiej. Poza tematyką dziejów Wielunia i Ziemi Wieluńskiej, podejmuje m. in. także różnorodną tematykę związaną z historią Zduńskiej Woli, Sieradza i województwa sieradzkiego. Na podkreślenie zasługuje działalność naukowa jako redaktora naczelnego lub sekretarza kilku czasopism naukowych, działalność naukowa i popularyzatorska jako prezesa Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego i długoletniego dyrektora Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

Czasopismo „WĘDROWNIK” – kwartalnik krajoznawczy Regionalnej Pracowni Krajoznawczej PTTK w Łodzi. Wydawcą jest Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi. Nagroda Supereklibrisu dla kwartalnika „Wędrownik” nie powinna dziwić nikogo, kto na przestrzeni kilku czy też kilkunastu lat czytał zawarte w nich teksty. Czasopismo obchodzące w roku 2011 jubileusz 55-lecia powstania, od roku 1983 noszące obecną nazwę to przykład realizowania i udanego połączenia w tej formie krajoznawczej wiedzy o regionie łódzkim i Łodzi z pasją społecznikowskiego działania na rzecz szeroko pojętej popula-

ryzacji bogactwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego poszczególnych miejscowości, gmin, powiatów i historycznych ziem regionu. Na szczególne podkreślenie zasługuje szata graficzna czasopisma, bogaty materiał zdjęciowy, wraz ze starannie opracowanymi mapami i planami. Zasób wiedzy oraz wszelkiej innej informacji zawarty w 406 numerach to skarbnica niezbedna dla każdego miłośnika Ziemi Łódzkiej i Łodzi, zachęta do poznawania zabytków, uroków przyrody, realizowania wszelkich rodzajów turystyki. Przyznana Nagroda Superekslibrisu to wyraz szacunku i szczególnego uznania oraz podziękowania dla członków kolejnych zespołów redakcyjnych „Wędrownika”, dla redaktorów, autorów obecnego kształtu czasopisma, tak potrzebnego mieszkańcom naszego regionu i Polski.

Rok 2012

ANDRZEJ GRAMSZ (1947-2011) - dorobek wydawniczy Andrzeja Gramsza to ponad 30 tytułów powstałych w latach 2001-2011. Dla 14 z tych tytułów był autorem, współautorem, redaktorem. Przy ocenie dorobku Andrzeja Gramsza nie sposób nie zadać pytania: o ile ubożsi o literaturę o swojej miejscowościach byłiby mieszkańcy Pabianic, Rzgowa, Tuszyna, Zelowa, Łasku czy Bełchatowa, gdyby nie Andrzej Gramsz. „Zelów – wspólnota, nacji, wyznań, kultur” autorstwa Sławomira Papugi i Andrzeja Gramsza została uhonorowana Nagrodą Złoty Ekslibris za rok 2003. Nominowane do tej Nagrody były: „Ulica Zamkowa w Pabianicach” (współautor Kazimierz Brzeziński 2004), „Tuszyn” (współautor Kazimierz Brzeziński, 2007), „Zelów – album jubileuszowy” (współautor Kazimierz Brzeziński, 2007), „Łask – miasto nad Grabią” (autor Ryszard Poradowski, 2008), „Łask – trzy kolory – przewodnik turystyczny” (autor Ryszard Poradowski, 2009). Wśród wydań Oficyny „GRAKO” jest 7 reprintów, dzięki którym zostały przywrócone publikacje wydane przed kilkudziesięciu a nawet 150 lat, gdyż najstarsza pochodzi z 1853 roku. Nagroda Superekslibrisu przyznana niestety pośmiertnie Andrzejowi Gramszowi jest wyrazem uznania dla jego autorskiego i wydawniczego dorobku, wyrazem uznania dla Jego konsekwencji i zaangażowania w tym zakresie.

KRYSTYNA WIECZOREK (ur. w 1937 r.) – pisarka, poetka ze wsi Lubiaszów (w gminie Wolbórz), popularyzatorka lokalnych, piotrkowskich zwyczajów i obrzędów, założycielka Wydawnictwa Autorskiego „Tiger” jest nazywana „Reymontem w spódnicy”. To określenie nie dziwi tych, którzy poznali Jej twórczość, a tym przede wszystkim liczącą ponad tysiąc osiemset stron sagę – powieść obyczajową „Młyn na Stawkach”, umiejscowioną w okolicach dobrze znanych autorce. Dopelnieniem twórczej aktywności Krystyny Wiczorek są wiersze i pamiętniki oraz publikacje o lokalnych tradycjach i kulinariach. Nagroda Superekslibrisu przyznana Krystynie Wiczorek to wyraz uznania dla talentu pisarskiego i pracy na rzecz nie tylko literackiego dokumentowania dziejów lokalnej społeczności, wyraz szacunku za trwanie

w tych działaniach pomimo różnorodnych trudności.

Redakcja kwartalnika „KRONIKA MIASTA ŁODZI” - dwudziestoletnie funkcjonowanie, w więc jubileusz czasopisma „Kronika Miasta Łodzi” wydawanego przez Urząd Miasta Łodzi, nie był powodem przyznania Nagrody Superekslibris. Zdecydowały wartości merytoryczne zawarte w „Kronice”, która jest jednym z niewielu miejsc, gdzie publikowane są różnorodne teksty z zakresu szeroko pojętej historii i współczesności Łodzi. Zwraca uwagę także przyjęta w 2004 r. formuła wydawania numeru z tematem wiodącym. „Kronika Miasta Łodzi” jest ważnym źródłem informacji dla poszukujących ciekawie napisanych artykułów, podejmowania ważkich tematów o kulturze, o dokonaniach i problemach z różnych zakresów, czy wreszcie, co niezmiernie ważne miejscem, gdzie zamieszczane są życiorysy przypominające łodzian zasłużonych dla swego miasta, a często już zapomnianych.

Rok 2013

BOHDAN OLSZEWSKI. Efektem pozazawodowych zainteresowań i interesująco przekazywanej wiedzy Bohdana Olszewskiego, łodzianina urodzonego w roku 1933, absolwenta Chemii Spożywczej PŁ i Wydziału Ekonomii UŁ jest pięć książek. Trzy z nich stanowią cykl „wędrowki po ziemi łódzkiej” którego nazwa zawarta jest w tytułach książek „Od Piątku do Soboty”, „Tum, znaczy dom”, „Od Oporowa do Żarnowa”. Dwie inne to impresje historyczne pt. „Wieczory nad Pilicą” i przewodnik po dawnej Łodzi pt. „Łódź – moje miasto” napisany również w tej konwencji co wymienione tytuły. Autor w formie esejów przedstawia interesujące obiekty krajoznawcze regionu: pałace, zamki, dwory, klasztory, kościoły, , ukazuje, odkrywa, przypomina to co niepowседневne, miejsca ważne, związane z wydarzeniami historycznymi, przywołuje „obrazy z przeszłości”, ludzi z nimi związanych. Eseje – dotyczące łącznie ponad 110 miejscowości województwa łódzkiego - są pełne interesujących spostrzeżeń, refleksji. Wszystkie wymienione tytuły wydało w latach 1996-2009 Wydawnictwo Literatura.

KAZIMIERZ PERZYNA. Tytuł „Między Piątkiem a Sobotą” – nieorientowani czytelnicy mogą w pierwszej chwili odczytywać jako bliżej niezrozumiałe nawiązanie do dni tygodnia. Bo, o ile, Piątek (miejscowość w gminie Piątek, powiat łęczycki) jest znany ze względu na to, iż symbolizuje geometryczny środek Polski, to Sobota (wieś w gm. Bielawy, w powiecie łowickim) jest mało znana. Kazimierz Perzyna, mieszkaniec tej wsi, z wykształcenia i zawodu pedagog, obchodzący w tym roku osiemdziesiąte urodziny, jest autorem i realizatorem ciekawego pomysłu – siedmiu tomików, poświęconych historii dziejącej się na przestrzeni wieków przede wszystkim w gminie Bielawy, ale też we wspomnianym Piątku i innych okolicznych terenach. Tomiki w swoich nazwach nawiązują do dni tygodnia. Skromna nazwa „tomiki” nie oddaje bogactwa treści tam zawartej. Ogółem na ponad 1100

stronach autor zaprezentował historię „małej ojczyzny” oraz jej walory turystyczne. Wykorzystał do tego materiały archiwalne, bogatą literaturę, wspomnienia i relacje uzyskane osobiście od mieszkańców. Książki ukazały się w latach 2004-2012. Wydawcą pierwszych czterech tomików było łódzkie Wydawnictwo Piątek Trzynastego, a trzech kolejnych Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, wywodzący się ze wspomnianego wydawnictwa. „Między Piątkiem a Sobotą” - autorskie dokonanie Kazimierza Perzyny to godny naśladowania efekt pozazawodowych zainteresowań oraz umiejętności popularyzowania posiadanej wiedzy.

Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński. W bogatym dorobku wydawnictwa pn. Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, które wcześniej realizowało działalność pod nazwą „Piątek Trzynastego Wydawnictwo” znaczącą część zajmuje Łódź i Ziemia Łódzka. To około 50 tytułów wydanych w latach 2001-2012. W tej grupie, obok dominujących tematów związanych z Łodzią, w kręgu wydawniczych zainteresowań jest również

problematyka związana z miejscowościami województwa łódzkiego (w tym np. siedem tomików o tytule „Między Piątkiem a Sobotą” autorstwa Kazimierza Perzyny, Kutno – przeszłość i współczesność, Piotrków Trybunalski między wojnami – opowieść o życiu miasta 1918-1939). Część tytułów wydawnictwa, ze względu na szatę graficzną jest dobrze rozpoznawalna na księgarskich i bibliotecznych półkach. Ciekawym uzupełnieniem wydawanych książek, np. w serii Magiczne Czasy Magicznych Miast są dołączane tematycznie związane z danym miastem płyty CD z filmami dokumentalnymi prezentującymi miasto, piosenkami oraz plan miasta. Wiele z tytułów wydawnictwa było nominowanych do Nagrody Złotego Ekslibrisu. Nagrodę tę przyznano: za rok 2003 autorom następujących tytułów (Szlakiem łódzkiej kolei), za rok 2010 (Łódź 1914. Kronika obłąconego miasta), za rok 2012 (Piwo, flaki garnuszkowe, petersburskie bliny i kawior astrachański czyli z dziejów gastronomii łódzkiej do 1918 roku).

Regulamin Nagrody Superekslibris

WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W ŁODZI

§ 1.

Nagroda Superekslibrisu ustanowiona przez Dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi przyznawana jest w dwóch kategoriach:

- za całokształt dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej,
- za całokształt dotychczasowych publikacji o Łodzi.

§ 2.

Celem Nagrody jest uhonorowanie dorobku naukowego i popularnonaukowego oraz popularyzatorskiego lub wydawniczego w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej i Łodzi, promocja autorów, wydawnictw, instytucji, stowarzyszeń podejmujących tę problematykę.

§ 3.

Kandydatów do Nagrody zgłasza Jury powołane przez Dyrektora Biblioteki spośród jej pracowników. Jury może być rozszerzone z konsultantów spoza Biblioteki. Ocenie podlega dorobek naukowy, popularnonaukowy, popularyzatorski lub wydawniczy kandydata oraz wydawnictwa, instytucji lub stowarzyszenia. Jury może odstąpić od przyznania Nagrody w danej kategorii.

§ 4.

Nagroda w formie okolicznościowej statuetki według projektu artysty rzeźbiarza Rafała Frankiewicza ma charakter honorowy i nosi nazwę Superekslibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Wyłanianie laureatów

Nagrody Superekslibris
składa się z dwóch etapów

Etap pierwszy: nominowanie laureata do Nagrody przez członków jury. Członkowie jury po zapoznaniu się z dorobkiem danego kandydata pisemnie zgłosili swoje nominacje do sekretarza jury w dwóch kategoriach.

Etap drugi: wyłonienie laureatów Nagrody spośród kandydatów nominowanych przez jury. Po dyskusji członkowie jury w tajnym głosowaniu wskazywali kandydata do Nagrody. O przyznaniu Nagrody decydowała zwykła większość głosów.

Rafał Frankiewicz

- autor statuetek
Nagrody Złoty Ekslibris
i Superekslibris

Ur. 1970 r., studiował w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Edukacji Wizualnej w latach 1990-1997. Dyplom w pracowni prof. Jacka Bigoszewskiego uzyskał w 1997 r. W Pabianicach prowadzi Autorską Pracownię Rzeźby Fuks-Frankiewicz, gdzie realizuje rzeźbiarskie zamówienia dla osób prywatnych, firm i instytucji. Prowadzi działalność w zakresie rzeźby portretowej, kameralnej, monumentalnej, ze szczególnym naciskiem na rzeźbę funeralną. Jest autorem m. in.: statuetki Bursztynowego Fauna, wręczanej corocznie najlepszemu choreografowi podczas Międzynarodowego Konkursu Sztuki Choreograficznej im. Sergiusza Diagilewa w Łodzi oraz rzeźby bibliotekarki, umieszczonej w łódzkim Pubie „Biblioteka”.

www.rzezby-frankiewicz.pl

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi

**Uroczystość wręczenia
„Złotych Ekslibrisów”
za rok 2011
za najlepszą książkę o Łodzi,
za najlepszą książkę o Ziemi Łódzkiej,
za najlepsze wydawnictwo albumowe
o Ziemi Łódzkiej
oraz Nagród „Superekslibris”
za całokształt dotychczasowych
osiągnięć w zakresie publikacji
o Ziemi Łódzkiej i Łodzi**

**Patronat Honorowy
Marszałka
Województwa Łódzkiego
Witolda Stępnia**

Łódź, 16 kwietnia 2012 r.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi

**Uroczystość wręczenia
Nagrody Złoty Ekslibris za rok 2012
oraz Superekslibris
przyznanych
Bohdanowi Olszewskiemu, Kazimierzowi Perzynie
oraz wydawnictwu
„Książę Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński”**

**Patronat Honorowy
Marszałka
Województwa Łódzkiego
Witolda Stępnia**

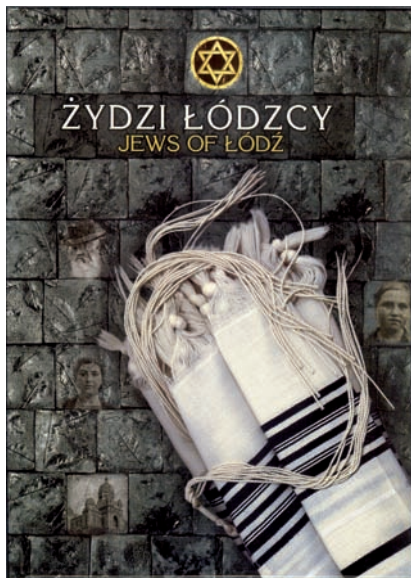
Łódź, 25 kwietnia 2013 r.

**Nagroda SUPEREKSLIBRIS za całokształt
dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Łodzi**

Wydawnictwo HAMAL Andrzej Machejek

Andrzej Machejek

(rocznik 1966), właściciel Wydawnictwa Hamal, z wykształcenia historyk, absolwent Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego. Ukończył również studia podyplomowe na Wydziale Zarządzania UŁ oraz kierunek Edukatora kształcenia dorosłych w Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych. Pracę zawodową rozpoczął jeszcze na studiach, jako nauczyciel historii. W latach 1992-1995 był udziałowcem i dyrektorem przedsiębiorstwa Macac sp. z o.o., które zajmowało się sprzedażą hurtową i detaliczną sprzętu RTV i TV-SAT. W 1993 roku był współzałożycielem Wydawnictwa Hamal Books sp. z o.o. w którym najpierw był dyrektorem, a następnie redaktorem naczelnym. **Od 2003 roku jest właścicielem i redaktorem w Wydawnictwie Hamal Andrzej Machejek.** Chęć popularyzacji historii Łodzi i jej wielokulturowego dziedzictwa była zawsze priorytetem działalności Wydawnictwa. Nie tylko w publikacjach promocyjnych, ale

nawet w czysto gospodarczych pojawiały się artykuły opisujące dawne dzieje miasta, jego zabytki i biografie wielkich Łoździan takich jak: Marek Edelman, Jan Karski, Katarzyna Kobro, Artur Rubinstein, Aleksander Tansman czy Ary Sternfeld. W latach 1997-1998 pod redakcją Andrzeja Machejka ukazywał się dwumiesięcznik Łódź on Line, a w latach 1996-2011 rocznik Business Guide - Łódzki Informator Biznesowy. Na pewno przełomowym momentem dla Wydawnictwa była publikacja z 2004 roku: **Żydzi Łódzcy - Jews of Łódź** pod redakcją Andrzeja Machejka. Jest to historia Żydów łódzkich od pierwszych osadników do czasów współczesnych. Album przedstawia zarówno wydarzenia historyczne (początki i gwałtowny rozwój miasta, okres międzywojenny, getto, okres PRL), jak i kulturalne (sztuka i teatr żydowski). Książka jest bogato ilustrowana zdjęciami archiwalnymi i współczesnymi pochodzącymi między innymi z Jüdische Museum in Frankfurt am Main i Żydowskiego Instytutu Historycznego. Pozycja ta zebrała bardzo dobre oceny w mediach a przede wszystkim wśród czytelników. Piotr Wesołowski z „Gazety Wyborczej” w swoim artykule Edytorski majstersztyk napisał: „Jest ona zarazem przewodnikiem, kroniką i monografią historyczną. Przede wszystkim jednak przepięknym albumem.” Wydawnictwu udało się zaprosić do współpracy wybitnych profesorów: ówczesnego rektora UŁ Wiesława Pusia, Annę Kuligowską-Korzeniowską, Krzysztofa Stefańskiego, doktorów: Leszka Olejnika, Małgorzatę Leyko, Irminę Michalik i Jacka Walickiego. Ponadto autorami byli znani popularyzatorzy i badacze naszego miasta jak:

Julian Baranowski, Ryszard Bonisławski, Marek Budziarek, Andrzej Kępa, Joanna Podolska i Hubert Rogoziński. Przemówienie napisał przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej Symcha Keller.

Podobną formułę ma kolejna publikacja **Niemcy Łódzcy - Die Lodzer Deutschen** z 2005 roku. Ukazuje ona dzieje społeczności niemieckiej w Łodzi od początku XIX w. do czasów współczesnych. W albumie szeroko opisana jest historia Niemców łódzkich, ich wkład w rozwój gospodarczy, kulturalny i religijny miasta. Autorami tekstów byli cenieni naukowcy, profesorzy: Stefan Pytlas, Maria Nartonowicz-Kot, doktorzy: Krzysztof Woźniak, Monika Kucner, Karolina Prykowska-Michalak, Marek Budziarek, Ryszard Bonisławski, Janina Ładnowska, Artur Ossowski oraz ksiądz Jan Cieślak. Wydawnictwo Hamal Andrzej Machejek często współpracuje z innymi wydawnictwami i instytucjami. Bardzo ważną jest współpraca z Ryszardem Bonisławskim, znawcą i popularyzato-

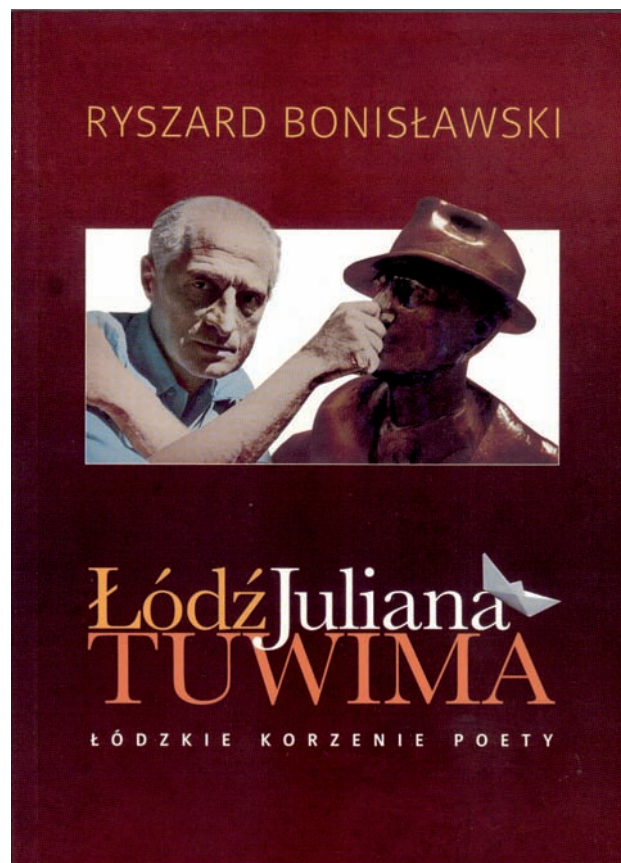

rem dziejów Łodzi i regionu oraz z Archiwum Państwowym w Łodzi, a szczególnie dyrektorem Piotrem Zawilskim. W 2009 roku wspólnie z Archiwum wydano jedną z najważniejszych pozycji o Łodzi, album fotograficzny ze zdjęciami z lat dwudziestych i trzydziestych XX w.: **Sentymentalną podróż po Łodzi - Sentimental journey around Lodz. Łódź na starych fotografiach Włodzimierza Pfeiffera**. Wstęp i podpisy pod zdjęciami są autorstwa Ryszarda Bonisławskiego, oprócz niego w składzie redakcyjnym byli dyrektor Piotr Zawilski, starszy kustosz Julian Baranowski i Andrzej Machejek. Z kolei w 2010 roku pod redakcją Andrzeja Machejka z inicjatywy dyrektora Muzeum Miasta Łodzi Ryszarda Czubażyńskiego wydano Imperium rodziny Poznańskich w Łodzi i The Poznański Family – Jewish entrepreneurs from Łódź. Autorami tekstów byli: obecna dyrektor Muzeum Małgorzata Laurentowicz-Granas,

wspaniały grobowiec mauzoleum. Współpraca Wydawnictwa z Ryszardem Bonisławskim dodatkowo zaowocowała publikacją jego dwóch pozycji. Kolorowego przewodnika: Archikatedra - nasz łódzki panteon narodowy, w którym – dzięki autorowi oraz księdzu prałatowi Ireneuszowi Kuleszy, proboszczowi archikatedry – otrzymujemy kompendium wiedzy o tym najbardziej charakterystycznym i znanym kościele łódzkiej archidiecezji. Drugą pozycją jest książka, która wpisała się w uroczystości Roku Juliana Tuwima - **Łódź Juliana Tuwima, łódzkie korzenie poety**. Jest to oryginalna opowieść, która prowadzi czytelnika po miejscach związanych z poetą. Podróż nie tylko śladami poety, ale również po Łodzi końca XIX i pierwszej połowy XX wieku. Wydawnictwo Hamal Andrzej Machejek to przedsiębiorstwo autorskie posiadające własny cykl edy-

Mirosław Jaskulski, Ewa Grzelak oraz prof. Krzysztof Stefański. Książka przedstawia historię najbardziej znanej łódzkiej rodziny przemysłowców z przełomu XIX i XX w. Historia Poznańskich opisana jest od końca XVIII wieku i pokazuje jej związek z Łodzią. Książka prezentuje piękno wszystkich pałaców, fabrykę oraz torsi książek, albumów i katalogów, to również agencja reklamowa i wydawnicza. Większość książek graficznie zaprojektował Tomasz Wajnkaim, a korektę zrobiła Longina Kryszkowska. W ciągu 10 lat w Wydawnictwie ukazało się kilkadziesiąt pozycji, w tym około 20 o Łodzi. Wśród nich, m. in.: **85 lat Odziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-2004** / kom. red. Andrzej Dębowski [i in.] (2004), **100 lat łódzkiej energetyki** / Beata Kowalska-Wajnkaim (2007), **Mojesz Broderson : od Jung Idysz do Araratu** / Gilles Rozier ; z fr. przeł. Joanna Ritt [2008], **Żydowski cmentarz w Łodzi** = Jewish cemetery in Lodz / fot. Andrzej S. Stanisławski ; [wstęp Hubert Rogoziński ; oprac. Andrzej Machejek] (2008), **Chodząc ulicami Litzmannstadt Getto** : przewodnik dla ucznia / [tekst Jadwiga Przybyszewska] [2010], **85 lat : dzieje wodociągów i kanalizacji w Łodzi** / Beata Kowalska-Wajnkaim (2010), **Łódź** / [oprac. i tekst Andrzej Machejek ; projekt graf. Tomek Wajnkaim ; zdj. Tomasz Komorowski i in.] (2012).

**Nagroda SUPEREKSLIBRIS za całokształt
dotychczasowych osiągnięć w zakresie publikacji o Ziemi Łódzkiej**

ZESPÓŁ REDAKCYJNY KWARTALNIKA

Skład Redakcji: Andrzej Ruszkowski – przewodniczący, Rafał Bogusławski, Krystyna Brodowska, Elżbieta Nejman, Wiesława Sujeczka, Józef Szubzda, Zdzisław Włodarczyk.

Stale współpracują: Bożena Antoszczyk, Jadwiga Brożyńska, Marta Cichecka, Maciej Ignasiak, Zygmunt Kamiński, Jerzy Kowalski, Jerzy Paszkowski, Janusz Ziarnik.

Wydawcą kwartalnika jest Oddział PTTK w Sieradzu.

Adres Redakcji: Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego, Sieradz, ul. Żwirki i Wigury 4.

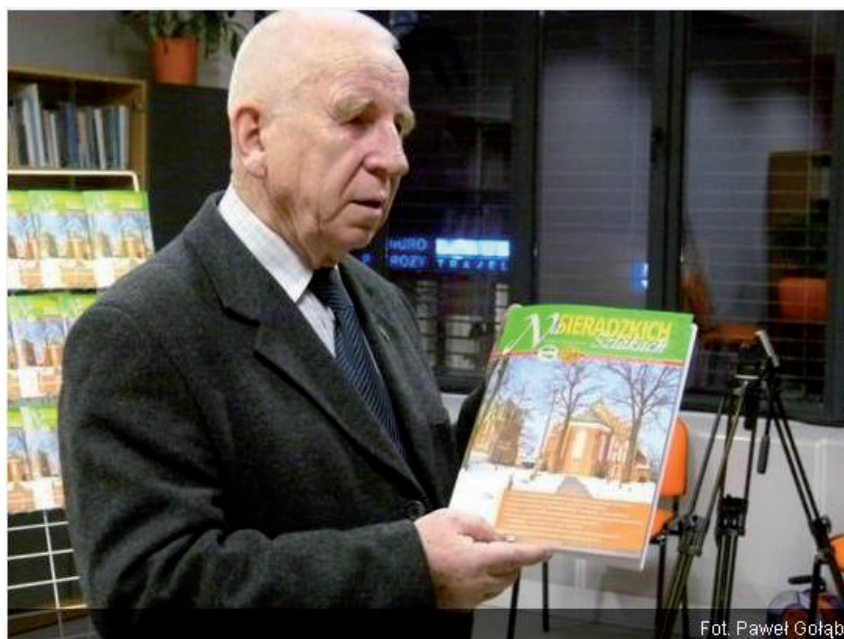
Andrzej Ruszkowski

Powstanie i uwarunkowania funkcjonowania kwartalnika *Na Sieradzkich Szlakach*

Powstanie kwartalnika było następstwem realizowania przez sieradzkich krajoznawców postanowień Statutu PTTK, w którym naczelną zasadą jest organizowanie uprawiania turystyki przepojonej ideą krajoznawstwa. [...] W Sieradzu po wojnie idea krajoznawstwa odżyła po utworzeniu w 1950 r. **Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK)**. O/PTTK w Sieradzu powstał w 1955r., ale aktywności nie przejawiał. Piękną kartę działalności zapisał dopiero O/PTTK przy **Zakładach Przemysłu Dziewiarskiego „Sira”** powołany w 1960 r. i reaktywowany w 1967 r. **Oddział Miejski**. W 1975 r. utworzono **Zarząd Wojewódzki PTTK**, który uaktywnił pracę Towarzystwa. W dniach 8-16 VIII 1981r. odbył się w Wojławi-

cach bardzo udany Centralny Zlot Krajowy Aktywu Krajoznawczego, a w rektorzu sieradzkiego klasztoru ogólnopolska konferencja społecznych opiekunów zabytków, w Wieluniu natomiast ogólnopolski zlot przewodników turystyki

ogólnopolski zlot przewodników turystyki

Andrzej Ruszkowski - przewodniczący zespołu redakcyjnego na spotkaniu promującym Nr 1 kwartalnika z roku 2014

Fot. Paweł Gołąb

pieszej. W 1984 r. powstaje **Regionalna Pracownia Krajoznawcza** specjalizująca się w wydawnictwach o Ziemi Sieradzkiej. Powstała przeszkolona kadra turystyczna, która organizowała liczne rajdy, także w oddalonych atrakcyjnych miejscach Polski. Krajoznawstwo przeżywało swój renesans dzięki licznym wydawnictwom, funkcjonowaniu „**Studium Wiedzy o Regionie**”, aktywnym formom ochrony zabytków, intensywnej pracy z nauczycielami i z młodzieżą... W składzie ZW PTTK funkcjonowały m.in. komisje zajmujące się: krajoznawstwem, ochroną zabytków i przyrody, organizowaniem turystyki pieszej, górskiej, motorowej. Plonem ich działalności były gromadzone opisy tras turystycznych, sprawozdania z lustracji zabytków, opisy rezerwatów i pomników przyrody, różnego rodzaju pozostałości licznych konkursów krajoznawczych... Z biegiem czasu zasoby te stały się źródłem, z którego czerpano do opracowywania, a potem wydawania drukiem opisów zabytków (VI zestawów, łącznie kilkadziesiąt opisów), biogramów słynnych Sieradzan, współredakcji dwóch numerów ogólnopolskiego pisma „Poznaj Swoj Kraj” (nr 7/81 i nr 8/86), udziału w nagrywaniu audycji radiowych i TV itp.

Coraz bardziej jednak dojrzewała myśl o regionalnym czasopiśmie krajoznawczym. Były to jednak czasy PRL. Zgodę na wydawanie pisma wydawał Główny Urząd Kontroli i Publikacji Widowisk w Warszawie przy ul. Mysiej nr 2. Mimo spodziewanych trudności postanowiono jednak wszcząć starania. Pierwszy wniosek, zaopiniowany pozytywnie przez Wojewodę Sieradzkiego i Prezesa ZG PTTK z 17 IV 1985 r., został załatwiony odmownie. Zastępca Prezesa Głównego Urzędu... Tadeusz Potajski, w decyzji z 3 VIII 1985 r. podał m.in., że w Polsce brak jest papieru, a w ogóle to członkom Towarzystwa w województwie sieradzkim dla uprawiania ich działalności wystarczy druki, formularze i zawiadomienia... Interweniował Jan Cisowski – Przewodniczący Głównego Komitetu Turystyki w Warszawie. Odpowiedziano mu pismem z 13.

XII.1985 r., że: ...w uzgodnieniu z Wydziałem Prasy, Radia i Telewizji KC PZPR utrzymano decyzję odmowną w mocy. Takim obrotem sprawy działacze sieradzcy poczuli się „dowartościowani” i w 1987 r. złożyli ponowny wniosek w tej samej sprawie. Także ten wniosek 19.VI.1987 r. został odrzucony. Zezwolenie na wydawanie pisma wydano w 1988 r., w okresie „dogadywania się władzy ze społeczeństwem”.

Kwartalnik mimo opisanych wyżej kłopotów i problemów z cenzurą ukazywał się już jednak w 1985 r., a to dzięki zezwoleniom Departamentu Wydawnictw Ministerstwa Kultury i Sztuki na wydawanie kolejnych broszur - jednak bez prawa numeracji i datowania. Po likwidacji Zarządów Wojewódzkich w 1989 r. i zaniku działalności sieradzkiego O/PTTK, pozostał zespół redakcyjny, który został przygarnięty przez Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej, którym kierowała Hanna Krawczyk, a po likwidacji województwa sieradzkiego przez Dział Promocji Starostwa Powiatowego w Sieradzu. Później przyszły „ciężkie czasy” gdy, ze względu na brak możliwości obsługi księgowej w Sieradzu, redakcja kwartalnika przenosiła się kolejno do Warty, Łasku i Zduńskiej Woli – gdzie Oddziały PTTK zatrudniały księgowe. **Od 2004 r. Redakcja posiada, dzięki przychylności Dyrekcji, siedzibę w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Sieradzu.** Odtąd też Oddział PTTK w Sieradzu jest uwidoczniiony jako wydawca kwartalnika.

Kwartalnik nigdy obsady etatowej nie posiadał. Od początku ukazywania się pisma założono, iż możliwie w każdym numerze reprezentowane będą tematy z zakresu: historii Ziemi Sieradzkiej i Wieluńskiej, ochrony zabytków i przyrody, dydaktyki, zagadnień współczesnych, archeologii, etnografii, opisów tras turystycznych... Przewidziano też działy pod nazwą „Stąd ich ród” i „Ze starych szpargałów”. Drukowaliśmy też ludowe opowieści, odpowiadaliśmy na listy Czytelników. Teksty ilustrowano, zaopatrywano w plany, rzuty i mapki. Pojawiały się **całe**

cykle tematyczne: opisy doliny Warty w różnych epokach geologicznych, kompleksowe opisy rzek województwa, rezerwatów przyrody, budownictwa dworskiego i parków podworskich, młynów wodnych i wiatraków, kościółków drewnianych i murowanych z podziałem według stylów architektonicznych, Powstaniu Styczniowemu, POW na Ziemi Sieradzkiej, odzyskaniu wolności w 1918 roku, wojnie w 1939 roku, martyrologii Polaków w czasie wojny, siostrom urszulanom czy 750 rocznicy klasztoru w Sieradzu. Na zamówienie władz gmin opracowywano numery poświęcone w całości jednej miejscowości, np. Szadkowi, Sieradzowi, Wieluniowi, Zduńskiej Woli, Łaskowi, Poddębicom, Błaszkom, Burzeninowi, na prośbę ks. proboszcza - Chartupi Małej z przeznaczeniem dla nawiedzających wieś pielgrzymów. Drukowane były teksty, których autorzy mieszkają w innych regionach Polski: L. Zielińskiego z Łodzi, Tadeusza Mączynskiego z Koniecpoła, J. Kulczyńskiego z Kielc, Ryszarda Harajdy

z Zielonej Góry, Rafała Bogusławskiego z Bielska-Białej, Ireny Witkowskiej z Łodzi, Jerzego Grzywacza z Sopotu, Andrzeja Grzywacza z Warszawy czy też wybitnego, nieżyjącego już, znawcy historii rodów sieradzkich Sławomira Leitgebera z Puszczykowa. W procesie wydawniczym problemem były zawsze **pieniądze**, bowiem pismo regionalne o małym nakładzie (od 700 do 1500 egz.) nie może się samofinansować. Początkowo (okres ZW PTTK) koszty wydawnicze ujęte były w budżecie Pracowni Krajoznawczej finansowanej przez ZG PTTK. Do 2000 r. pismo w dalszym ciągu wspomagane było przez ZG PTTK. Pozyskiwano niewielkie kwoty z Funduszu Ochrony Środowiska, Urzędu Marszałkowskiego i Fundacji Stefana Batorego. W ostatnim czasie, niewielkimi kwotami, w wydawaniu pisma partycypuje Urząd Miasta w Sieradzu i Urząd Marszałkowski w Łodzi. Od nr 4/2007 pismo wspiera firma S. i A. Pietrucha z Błaszek.

Autorzy tekstów, mappek, planów, rysunków i fotografii nie pobierają żadnych honorariów, nie zwraca się też im wydatków związanych z koniecznymi wyjazdami w teren i kosztami komunikowania się, tym bardziej należą się im słowa uznania i podziękowania. Wśród nich są tacy, którzy tworzyli pismo od początku jego istnienia i bez Nich by ono nie powstało, choć przestali, niestety przysyłać swoje teksty (Andrzej Tomaszewicz, Krzysztof Gara, Tomasz Dronka, Zygmunt Kamiński, Jacek Majdański, Jan Pietrzak, Włodzimierz Marszałek) oraz Ci, którzy zdecydowali o sukcesie kwartalnika w ostatnim okresie: zwłaszcza Józef Szubzda, Waldemar Bohdanowicz, Rafał Bogusławski, Zdzisław Włodarczyk i inni. Pismo nie mogłoby istnieć gdyby nie praca organizacyjna Zarządu Oddziału PTTK na czele z kol. Prezes – Krystyną Brodowską i jej następczynią kol. Wiesławą Sujecką.

Cyt. artykuł: **Na Sieradzkich Szlakach**. - 2011, nr 1, s. 3-4

Uroczystość 25-lecia „Na Sieradzkich Szlakach” w czytelni Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sieradzu 16 listopada 2010 r. . Od lewej: Hanna Krawczyk – dyrektor Biblioteki, Andrzej Ruszkowski – redaktor naczelny kwartalnika, Krystyna Brodowska – prezes Sieradzkiego Oddziału PTTK

Andrzej Tomaszewicz

„Na Sieradzkich Szlakach”

a Służba Bezpieczeństwa

Kwartalnik „Na Sieradzkich Szlakach”, którego głównym celem było budzenie zamiłowania ludzi do ich „małych ojczyzn”, znalazł się także w orbicie zainteresowań Służby Bezpieczeństwa. W Archiwum IPN w Łodzi, znajduje się poszyt - Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia - Kryptonim „Redakcja” Nr ewidencyjny Si -6813. Teczka zawiera 22 strony, pierwszy dokument został sporządzony 17 XII 1985 r., ostatni 12 XII 1986 r. Oto niektóre z nich.

Sieradz, dnia 1985-12-17, Naczelnik Wydziału I Dep. III MSW w Warszawie, Meldunek początkowy, sprawa operacyjna sprawdzenia SI- 6873, Krypt. „REDAKCJA”. Zarząd Wojewódzki PTTK w Sieradzu na początku 1985 roku złożył wniosek do Departamentu Książki Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie o wydanie zezwolenia na publikowanie biuletynu krajoznawczego pt. „Na Sieradzkich Szlakach „W związku z odmowną decyzją Departamentu Książki Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie prezes ZW PTTK w Sieradzu - Andrzej Ruszkowski, poczynił starania o zalegalizowanie informatora za pośrednictwem Wydziału Kultury Sportu i Turystyki w Sieradzu w Centralnym Ośrodku Informacji Turystycznej w Warszawie. Centralny Ośrodek Informacji Turystycznej wystąpił z wnioskiem do Departamentu Książki w Warszawie, który 15 sierpnia wydał zezwolenia na publikację wymienionego informatora. W skład kolegium redakcyjnego informatora turystycznego „Na Sieradzkich Szlakach” wchodzi m.in.: Andrzej Ruszkowski - prezes ZW PTTK w Sieradzu, figurant Wydz., ekstremalny działacz byłej „Solidarności”; Andrzej Tomaszewicz - pracownik Muzeum Okręgowego w Sieradzu, figurant Wydz. V, były internowany działacz „Solidarności”; Antoni Marzec - nauczyciel Liceum Ekonomicznego w Sieradzu, członek byłej „Solidarności”, były figurant Wydz. III; Janusz Marszałkowski - kierownik regionalnej pracowni krajoznawczej ZW PTTK w Sieradzu, były przewodniczący Komisji Zakładowej „Solidarności” w Liceum Ekonomicznym w Sieradzu, gdzie poprzednio pracował jako nauczyciel. Zachodzi obawa, że wymieniony Informator zostanie wykorzystany do propagowania w oficjalny sposób tekstów o wrogiej treści. W związku z powyższym postanowiono założyć sprawę operacyjnego sprawdzenia krypt. „REDAKCJA”, której celem będzie:

- objęcie kontrolą operacyjną zespołu redakcyjnego oraz materiałów przeznaczonych do publikacji
- w przypadku potwierdzenia wykorzystywania Informatora

turystycznego do propagowania wrogich treści, przekwalifikowanie sprawy operacyjnego sprawdzenia na sprawę operacyjnego rozpracowania w celu: a) podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania ze składu kolegium redakcyjnego osób prezentujących negatywne postawy polityczne; b) zainspirowanie działań zmierzających do cofnięcia zgody na publikację wymienionego Informatora. [...]

Następny dokument sporządzony 28.01.1986 r. określa według jakiego planu i jakimi metodami miała być rozpracowana redakcja „Na Sieradzkich Szlakach”. Po rocznym okresie „rozpracowywania” sprawy operacyjnego sprawdzenia krypt. „Redakcja”, korespondencji między wydziałami, wykorzystania wiedzy tajnych współpracowników, podsłuchiwania rozmów telefonicznych, „spłodzono” wreszcie dokument końcowy.

Sieradz 12 XII 1986 r. o zakończenie sprawy operacyjnego sprawdzenia krypt. „REDAKCJA”. Założona w dniu 1985. 12.17 z powodu przypuszczenia, iż informator turystyczny „Na Sieradzkich Szlakach” może być wykorzystywany do propagowania w oficjalny sposób tekstów o wrogiej treści. W związku, że wymieniony biuletyn wykorzystywany był tylko do propagowania treści o tematyce historyczno – krajoznawczej i w okresie objętym kontrolą operacyjną w wydanych trzech egzemplarzach tego biuletynu nie odnotowano wrogich treści, sprawę postanowiono zakończyć.

[Cyt. artykuł: : Siódma Prowincja, 2010, nr 1-4, s. 45-47]; przedruk w: Na Sieradzkich Szlakach, 2013, nr 3, s. 44-46.

Dotychczas (wg stanu na 15.04.2014 r.) ukazało się 113 numerów „Na Sieradzkich Szlakach”. Najnowszym, jest numer 1 z 2014 r. (R. 29).

Zeskanowane egzemplarze kwartalnika „Na Sieradzkich Szlakach” dostępne są w **Cyfrowej Bibliotece Sieradzkiej** (<http://cyfrowa.pbp.sieradz.pl/dlibra>) prowadzonej przez Powiatową Bibliotekę Publiczną w Sieradzu. Dotychczas w Cyfrowej Bibliotece Sieradzkiej dostępne są (wg stanu na 15.04.2014) roczniki: od 1985 (R. 1, Nr 1) do 2010 (R. 26, Nr 1).

Wystawa

„Nominowani i laureaci 22. edycji Nagrody Złoty Ekslibris i 5. edycji Nagrody Supereklibris”

W Holu Biblioteki do dnia 6 maja czynna jest wystawa „Nominowani i laureaci 22 edycji Nagrody Złoty Ekslibris i 5. Edycji Nagrody Supereklibris Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka J. Piłsudskiego”. Ekspozowane są publikacje ze zbiorów Biblioteki oraz fotografie i nagrodzone książki udostępnione przez autorów lub wydawców. Wystawę przygotował Dział Zbiorów Regionalnych.

Księżyc i róże, czyli piosenki Anny German

W części artystycznej uroczystości wręczenia Nagród Złoty Ekslibris i Supereklibris wystąpią: **Sylvia Strugińska-Wochowska (śpiew)** i **Mariusz Ambroszyk (fortepian)** z programem „Księżyc i róże, czyli piosenki Anny German”.

Podczas koncertu usłyszymy między innymi:

- *Tańczące Eurydyki,*
- *Zakwitną róże,*
- *Człowieczy los,*
- *Wróc do Sorrento,*
- *A on mne prawitsya (А он мне нравится),*
- *Odin raz v god (Один раз в год),*
- *Greckie wino,*
- *Jesteś moją miłością,*
- *Taka prawda nieprawdziwa,*
- *Księżyc i róże*
i wiele innych.

Wybór materiałów: Piotr Bierczyński

Skład: Michał Guzek

Nakład: 130 egz.

Numery BIBiKa dostępne są na stronie www.wimbp.lodz.pl w dziale **Wydawnictwa własne**